

Haridus- ja Teadusministeerium

NOORSOOTÖÖ STRATEEGIA 2006-2013

TARTU 2006

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
1. NOORTEPOLIITIKA JA NOORSOOTÖÖ HETKESEIS.....	5
1.1. Noorte arv Eestis.....	5
1.2. Hetkeolukorra kirjeldus aastal 2005	6
2. NOORTEPOLIITIKA.....	9
2.1 Noortepoliitika toimealad	11
2.2 Eesti noortepoliitika arengusuunad 2006-2013	12
3. NOORSOOTÖÖ.....	13
3.1 Noorsootöö alused	13
3.2 Noorsootöö valdkonnad	15
3.3 Noorsootöö arengusuunad 2006-2013.....	16
3.4 Noorsootöö meetmed.....	17
4. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE, JUHTIMINE.....	19
4.1. Tulemuslikkuse mõõtmine.....	19
4.2. Rakendamine	20
4.3 Maksumuse prognoos 2006-2013.....	21
LISAD.....	22
Lisa 1: Strateegias kasutatavad mõisted.....	22
Lisa 2: Üldhariduse ja noorsoosituatsioon.....	25
Lisa 3: Noorsootöö valdkondade 2005. aasta hetkeseisu analüüsid.....	26
Lisa 4: Noortepoliitika toimealade eesmärgid ja meetmed	31
Lisa 5: Rakendusplaan 2006-2007	37

Sissejuhatus

Noorsootöö strateegia 2006-2013 koondab endas kahe valdkonna strateegilised eesmärgid lähiaastateks:

- 1) noortepoliitika – laiem valdkond - ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades noortele suunatud tegevuste põhimõtetele.
- 2) noorsootöö – kitsam valdkond - üks noortepoliitika toimeala, mis loob lisaks formaalharidusele, töökohale ja perele võimalusi 7 – 26 aastaste noorte isiksuse mitmekülgseks arenguks.

Seni on Eestis olnud määratletud vaid noorsootöö arengusuunad Eesti Noorsootöö Kontseptsioonis (2001) ja Eesti Noorsootöö Arengukavas (2001-2004).

Valik teha senise kahe noorsootöö-alase dokumendi asemel üks ning lõimida see ühtseks dokumendiks, lähtub kahest põhjusest:

- 1) nii noortepoliitika kui noorsootöö alused ja põhimõtted põhinevad sarnastel väärtustel ning on vastastiku seotuna paremini mõistetavad; samuti on mõlemad suunad nii riigi kui kohalikul tasandil tavapäraselt samade struktuuride haldusalas;
- 2) samalaadsetel alustel põhinevate valdkondade koondamine ühtsesse laiapõhjalisse dokumenti võimaldab hoiduda kitsaste valdkondlike strateegiliste arengukavade killustatusest ning võimaldab eesmärkide vastastikust kooskõla.

Noortepoliitika sisu, põhimõtted ja eesmärgid ei ole seni olnud üheselt määratletud. Tulenevalt noorte olukorra muutumisest Eestis on oluline siiski teha esimene samm noortepoliitika suunas, mis määratleb horisontaalsed alused, millest peab lähtuma kõikides noore elu puudutavates valdkondades. Noortepoliitika eesmärkide seadmisel on lähtutud aluspõhimõttest, et täpsed ja detailsed arenguvajadused ja meetmed on juba määratletud (või määratletavad) iga valdkonna keskselt - haridust puudutavad arengud nt üldhariduse, kutsehariduse, kõrghariduse jne arengukavades; tööhõivet puudutavad vajadused ja suunad tööhõive tegevuskavades jne.

Käesolevas strateegias on välja toodud vaid peamiste noore elu puudutavate valdkondade loend ja lühikirjeldus ning eesmärgid on püstitatud vaid sellised, mida on oluline arvestada mistahes valdkonnas juba olemasolevate arengukavade ja strateegiate rakendamisel või edasiarendamisel.

Strateegia on alus noortepoliitika eesmärkide saavutamiseks ja rahastamise planeerimiseks ning riigi, kohaliku omavalitsuse ja mittetulundussektori noortepoliitika ja noorsootöö arengukavade kooskõla, kulutuste säästlikkuse, sihipärasuse ning mõjususe tagamiseks.

Noorsootöö strateegia 2006-2013 koosneb 4 põhiosast ja lisadest:

1. Noorte statistika ja noorsootöö hetkeseis
 2. Noortepoliitika alused (sh lõimitud noortepoliitika olemus), põhimõtted, toimealad, üld- ja alaeesmärgid;
 3. Noorsootöö alused (sh põhimõtted ja korraldus), valdkonnad, arengusuunad, üld- ja alaeesmärgid ning meetmed;
 4. Strateegia rakendamine: tulemuslikkuse indikaatorid, rakendusplaan 2006-2007
- Lisad: strateegias kasutatavate mõistete määratlused, üldhariduse ja noorsoosituatsioon kohalikes omavalitsustes, noorsootöö valdkondade hetkeseisu analüüsid ning noortepoliitika toimealade eesmärgid ja meetmed.

Noorsootöö strateegia 2006-2013 väljatöötamisel on eelkõige arvestatud:

- Euroopa Liidu noortepoliitika valge raamatu¹ ja teiste EL noortepoliitika-alase koostöö raames määratletud arengusuundadega²;
- Euroopa Nõukogu noortepoliitika raamdokumendi³ ja noortepoliitika indikaatorite⁴ dokumentidega;
- Euroopa Nõukogu ekspertgrupi raportiga Eesti noortepoliitikast⁵;
- Eesti II Noorsootöö Foorumil (2003) vastu võetud noorsootöö tegevuskavade ja nende tulemuste hinnangutega Eesti Noorsootöö Keskuse juures tegutsevate valdkondlike ümarlaudade poolt 2004. aastal;
- Eesti III Noorsootöö Foorumi (2005) lõppdokumendiga.

Strateegia on kooskõlas Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava (VV 13.10.2005) eesmärkidega.

¹ European Commission (2001) A New Impetus for European Youth. White Paper.

http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/index_en.html

² European Union Council

Resolution on common objectives for participation by and information for young people (2003);

<http://documents.youth-knowledge.net/documents/168.pdf>

Resolution on common objectives for a greater understanding and knowledge of youth (2004);

<http://documents.youth-knowledge.net/documents/170.pdf>;

Resolution on common objectives for voluntary activities of young people (2004); <http://documents.youth-knowledge.net/documents/169.pdf>

³ Council of Europe „A European Framework For Youth Policy“, L. Siurala; 2005;

<http://documents.youth-knowledge.net/documents/468.pdf>

⁴ Experts on Youth Policy Indicators: Third and concluding meeting, (2003); European Youth Centre, Strasbourg;

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/youthpolicyindicators.doc

⁵ Youth Policy in Estonia: international report. Council of Europe. 2000; [http://documents.youth-](http://documents.youth-knowledge.net/documents/79.pdf)

[knowledge.net/documents/79.pdf](http://documents.youth-knowledge.net/documents/79.pdf)

1. NOORTEPOLIITIKA JA NOORSOOTÖÖ HETKESEIS

1.1. Noorte arv Eestis

Vastavalt noorsootöö seadusele määratletakse Eestis noorena vanusegruppi 7-26.

Noorte arv maakonniti

	2005			2006 prognoos			2010 prognoos		
	Kogu elanikkond	Noored	Noorte osakaal	Noored	Muutus	Muutus (%)	Noored	Muutus	Muutus (%)
Kogu Eesti	1 347 510	366 914	27,2	358 823	-8 091	-2,2	326 664	-40 250	-11,0
Harju maakond	521 038	135 154	25,9	130 540	-4 614	-3,4	116 509	-18 645	-13,8
..Tallinn	396 010	99 754	25,2	95 718	-4 036	-4,0	83 884	-15 870	-15,9
Hiiu maakond	10 246	3 084	30,1	3 076	-8	-0,3	2 988	-96	-3,1
Ida-Viru maakond	173 777	44 306	25,5	43 622	-684	-1,5	40 476	-3 830	-8,6
Jõgeva maakond	37 473	10 983	29,3	10 953	-30	-0,3	10 452	-531	-4,8
Järva maakond	38 141	11 479	30,1	11 402	-77	-0,7	10 535	-944	-8,2
Lääne maakond	27 990	7 874	28,1	7 888	14	0,2	7 501	-373	-4,7
Lääne-Viru maakond	66 464	19 013	28,6	18 931	-82	-0,4	18 186	-827	-4,3
Põlva maakond	31 752	8 916	28,1	8 907	-9	-0,1	8 601	-315	-3,5
Pärnu maakond	89 343	24 847	27,8	24 662	-185	-0,7	23 299	-1 548	-6,2
Rapla maakond	37 032	11 095	30,0	11 005	-90	-0,8	10 326	-769	-6,9
Saare maakond	35 208	10 065	28,6	10 028	-37	-0,4	9 535	-530	-5,3
Tartu maakond	148 886	43 204	29,0	41 761	-1 443	-3,3	36 469	-6 735	-15,6
Valga maakond	34 867	9 567	27,4	9 605	38	0,4	9 402	-165	-1,7
Viljandi maakond	56 616	16 494	29,1	16 379	-115	-0,7	15 306	-1 188	-7,2
Võru maakond	38 677	10 833	28,0	10 819	-14	-0,1	10 386	-447	-4,1

2005. a andmed on seisuga 1. jaanuar.

2006. ja 2010 aasta arvud on prognoositud rahvastikusündmuste põhjal, arvestades muutusi aastatel 2002-2005 (varasemad andmed maakondlikul tasemel on mittekättesaadavad).

2006 ja 2010 a muutused on arvatatud võrdluses 2005. a tasemega. PSI Eeldatakse, et rände ja iibe tendentsid järgnevatel aastatel ei muutu.

Allikas: Statistikaamet ja HTM analüüsiosakond

1.2. Hetkeolukorra kirjeldus aastal 2005

1.2.1. Noorsootöö korraldus

Olulised dokumendid: noorsootöö seadus (1999), Eesti noorsootöö kontseptsioon (2001), Eesti noorsootöö arengukava aastaks 2001-2004 (2001), Euroopa noortepoliitika valge raamat (European Commission White Paper: A New Impetus for European Youth) (2001).

Vastavalt noorsootöö seadusele ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on omavalitsusüksuse ülesandeks oma haldusterritooriumil noorsootöö korraldamine, noorsootöö kontseptsiooni põhjal võib kohalik omavalitsus delegeerida noorsootöö ülesandeid mittetulundussektorile.

Riigikogus menetleb juhtivkomisjonina noortevaldkonna teemasid kultuurikomisjon. Noortevaldkonna eest vastutavaks ministriumiks on Haridus- ja Teadusministeerium, mis kavandab noortepoliitikat ja korraldab noorsootööd noorte osaluse ja ühiskonda lõimumise soodustamiseks, koordineerib maavalitsuste tegevust valdkonnas ja juhib oma hallatava asutuse, Eesti Noorsootöö Keskuse, tööd.

Peamiseks valdkonna osaluskojaks üleriigilisel tasandil on haridus- ja teadusministrit nõustav Noortepoliitika Nõukogu. Nõukogu moodustavad 6 noorteühenduste esindajat Eesti Noorteühenduste Liidu delegeerimisel, 1 maavalitsuse ja 1 kohalike omavalitsuste esindaja Eesti Noorsootöötajate Ühenduse delegeerimisel ning 3 üleriigiliste noorsootöö institutsioonide esindajat (Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorsootöö Keskus, Euroopa Noored Eesti Büroo).

Noorsootööl on kaheksa valdkonda: erinoorsootöö (töö riskigruppidega), huvialaharidus (õppekavajärgne vaba aja tegevus, sh ka noorsootöö koolis), info noortest ja noortele ning nõustamine ja uuringud, noorsootööalane koolitus- täiend- ja ümberõpe, noorte tervistav ja arendav puhkus (noortelaagrite tegevus), noorte töökasvatus (töömalevad), ja rahvusvaheline noorsootöö. Noorsootöö arengukavas lisandus iseseisva tegevussuunana see osa noortevaldkonnast, mis on vajalik kõigi eelnevate edukaks teostamiseks ehk noorsootöö struktuurid ja noorte osalus.

Erinoorsootöö

Peamiseks alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerijaks on alaealise mõjutusvahendite seaduse alusel moodustatud maakondade (15) ja kohalike omavalitsuste ning linnaosavalitsuste alaealiste komisjonid (42). Nende pädevuses on alaealiste õiguserikkumiste asjade arutamine, et leida just konkreetsele alaealisele sobiv mõjutusvahend – hoiatusest kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamiseni. Omavalitsused tegelevad kuritegevuse ennetamisega veel läbi mitmesuguste korrakaitse-, sotsiaal-, laste ja hoolekande-, haridus-, kultuuri-, spordikomisjonide jt. Paljudes maakondades on loodud uimastiennetamise nõukogud ja kuritegude ennetamise komisjonid.

Huvialaharidus

Huvialaharidus on üleriigilise või institutsioonisisese õppekava alusel toimuv tegevus noorega tema isiksuse mitmekülgse arengu võimaldamiseks. Koolitusloaga huvialakoole on Eestis

kokku 300 (160 munitsipaal- ja 140 erahuvialakooli) ning neis õpib ~48 000 noort, neist ~13 300 muusika- ja kunstikoolides, ~13 400 spordikoolides, ~21 300 teistes huvialakoolides. Huvitegevust korraldatakse koolide, avatud noortekeskuste, huvialakeskuste, noorteühingute ja mittetulundusühingute kaudu. Huvialakoolide tegevust reguleerib huvialakooli seadus. Huvialaharidus on üldjuhul finantseeritud olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvetest, mis teeb sellest ühe stabiilsema, jätkusuutliku ning pikaajalise traditsiooniga noorsootöö valdkonna.

Info noorte kohta ja noortele ning nõustamine ja uuringud

Olulised institutsioonid noorteinfo ja nõustamise vallas on maakondlikud (18) ja kohalikud teavitamis- ja nõustamiskeskused. Suurim noorteinfo üritus on iga-aastane infomess "Teeviit" ja lisaks sellele ka piirkondlikud ja kohalikud infomessid. Ilmub ENL poolt väljaantav noorsootöö infoleht "Aken". Atraktiivseks infoallikaks noortele on erinevad võrgupõhised andmebaasid ja suhtluskeskkonnad (näiteks Rajaleidja, Eurodesk jt). Nõustamise üht alaliiki – karjäärinõustamist – koordineerib ja arendab SA Innove Karjäärinõustamise Teabekeskus. Aastal 2001 loodi Eesti Noorsoo Instituut, mis koondab noorsootöövaldkonnas erinevate uuringutega saadud teavet, teostab selle põhjal analüüse ning esitab viimasest tulenevalt ettepanekuid poliitikutele ja noortevaldkonna ametnikele.

Noorsootööalane koolitus, täiend- ja ümberõpe

Rakenduskõrgharidust noorsootöö erialal saab omandada Tallinna Pedagoogilises Seminaris, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias huvijuhil ehk kooli noorsootöö erialal ja alates 2004/2005 õppeaastast Tartu Ülikooli Narva Kolledžis noorsootöö erialal. Riiklik tellimus esitati 2004. aastal 84 õppekohale.

2002. aastal töötas Haridus- ja Teadusministeeriumi juures olev töörühm välja noorsootöö kutseala kirjelduse, mille eesmärgiks oli luua süsteemne alus valdkonna koolitustegevuse arendamiseks, kirjeldades noorsootöö kutsealal tegutsemiseks vajalikke teadmisi ja oskusi.

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Eestis tegutseb 28 tegevusloaga noortelaagrit ja hulgaliselt projektlaagreid. Riiklikust programmist saavad toetust noortelaagrites viibimiseks igal aastal ligi 30 000 noort. Noortelaagrite kohta kogub ja uuendab infot Eesti Noorsootöö Keskus koduleheküljel www.noortelaagrid.edu.ee.

Koolispordiga on Eesti Koolispordi Liidu tegevuse kaudu seotud ~23 000 noort ~365 koolist.

Noorte töökasvatus

Töökasvatuse eesmärgiks on noorsootöö meetodite kaudu parandada noorte olukorda tööturul, suurendades noorte tööhõivevalmidust. Vajalik on võimalikult mitmekesiste töökasvatustlike meetodite rakendamine sõltuvalt sihtgrupist ja kohalikest tingimustest. Levinum meede on noorte õpilasmalevad, so peamiselt suviti käivitavad vaba aja veetmist ja töötegemist ühendavad noorteprojektid. Erinevates Eesti piirkondades käivitatud õpilasmalevates osaleb ~7000 noort (põhiliselt alaealised). Mitmes üldhariduskoolides tegutsevad õpilasfirmad, mis soodustavad noorte ettevõtliku mõtlemise arengule.

Rahvusvaheline noorsootöö

Haridus- ja Teadusministeeriumil on seisuga 2005.aastal neli rahvusvahelist noorsootöö-alast koostööprotokoll: Soomega, Saksamaaga, Belgiaga ning Läti ja Leeduga. Mahukaim on koostöö Soomega.

Rahvusvahelisemaks muutuvad noorsootööd on alates 1998. aastast toetanud programm Euroopa Noored (ingl.k. „Youth for Europe“ kuni 1999 ja „Youth“ 2000-2006), mille teostajaks on Eestis Euroopa Noored Eesti büroo, finantseerides noorsoovahetusi, vabatahtlikku teenistust, noorsooalgatusprojekte ja noorsootöötajate koolitust.

Noorsootöö struktuurid ja noorte osalus

Alates 2003. aastast tegutsevad Eesti Noorsootöö Keskuse juures kaheksa noorsootöö valdkonna ümarlauda, mis ühendavad endas erinevate valdkondade eksperte, tagades arendustegevuse sidususe kohaliku arengu ja valdkondlike võrgustikega.

Eestis tegutseb noorteühingute registri andmetel 15 üleriigilist noorteühingut. Kohalikud ja piirkondlikud noortega tegelevat ühingud on registreeritud mittetulundusühingute registrisse.

Eesti Noorteühenduste Liitu kuulub 45 noorte ja noorsootööga tegelevat ühingut. Koolides tegutsevad õpilasmavalitsused, nende katusorganisatsiooniks on Eesti Õpilasmavalitsuste Liit. Üliõpilasmavalitsusi ühendab ja esindab Eesti Üliõpilaskondade Liit. Avatud Noortekeskusi on 141. Osasid neist ühendab Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.

Eesti Noorteühenduste Liidu andmetel on noortevolikogud loodud 9 linnavalitsuse juurde.

Eesti Noorsootöö Keskuse ümarlaudade poolt 2004. aastal koostatud valdkondade hetkeseisu SWOT-analüüsid on toodud lisas 3.

1.2.2. Rahastamine

Noorsootööd rahastatakse peamiselt viiest allikast:

- vanemate ning noorte endi poolt;
- kohalike omavalitsuste eelarvetest;
- riigieelarvest Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve osana;
- fondidest ning erinevatest programmidest;
- erasektorist.

Olulise osa valdkonna eelarvest moodustavad eraldised hasartmängumaksust, mille toetuste osas teeb lõppotsuse Riigikogu juures tegutsev Hasartmängumaksu Nõukogu.

2. NOORTEPOLIITIKA

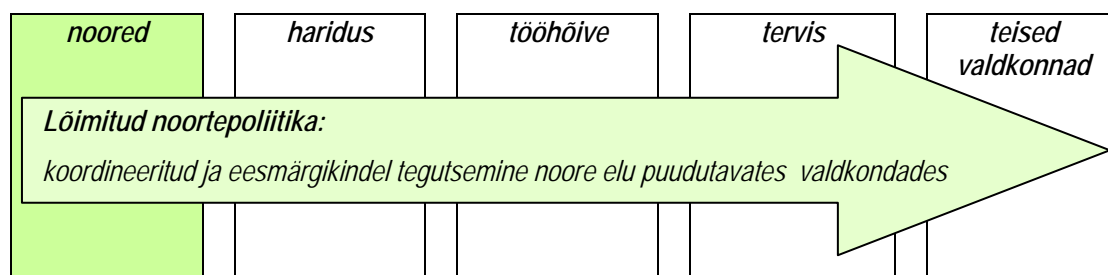
Eesti noore ees seisab aina rohkem ja mitmekesisemaid valikuid, tema eluteed ja üleminekut lapseast täiskasvanuikka mõjutab kasvav hulk erinevaid tegureid, takistused ja võimalused täiskasvanuks kujunemise teel on üha individuaalsemad.

Ühiskond ootab täiskasvanuikka jõudnutelt kodanikuteadlikkust, aktiivset panustamist ühise heaolu säilitamiseks ning edasiviivat algatusvõimet ja -soovi. Vananeva elanikkonna tingimustes suurenevad ootused nooremaelastele, st üha nooremalt oodatakse vastutuse võtmist ja aktiivsust ühiskonnas.

Noortepoliitika olemasolu põhjuseks on vajadus määratleda tegevused, mida ühiskond peab tegema, et iga noor Eestis saaks oma individuaalsel kujunemisteel võimalusi, tuge ning õpikogemusi positiivseks enesemääratluseks, -harimiseks, -teostuseks ja eneseväärikuse kujunemiseks ning seeläbi suudaks ja sooviks võtta vastutust ja algatust ühiskonna heaolu säilitamise ja edasiarengu eest.

Kuna noorte kujunemisteed on aina erinevamad ning sisaldavad üha rohkemaid tegureid, peab noortepoliitika olema horisontaalne poliitika ning peegeldama noore elulu puuduvat erinevates eluvaldkondades. Vajalik on nii noortele suunatud tegevuste eraldi väljatoomine nt tööturu-, haridus-, kultuuri- jpt poliitikates kui ka noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades so loimitud noortepoliitika.

Joonis 2: Lõimitud noortepoliitika

Lõimitud noortepoliitika tulemusena kujuneb noorel nn **kogemuste pakett**, mis sisaldab kõike vajalikku eettetulevate väljakutsete, valikute ja võimalustega positiivseks toimetulekuks, sh:

- osalusvõimalusi ja –kogemusi
- õppimist
- loovust ja väljendusvõimalust
- infot ja nõustamist
- kuuluvuskogemust ühiskondlikus elus
- turvalisust ja heaolu
- probleemide ennetust ja tuge nendega toimetulekul.

Lõimitud noortepoliitika aluseks on järgmised **põhimõtted**:

- lähtumine noorest, tema tegelikust olukorrast, huvidest ja vajadustest;
- noorte osalus;
- valdkondadevaheline koostöö.

Toodud põhimõtetest lähtudes on meetmete ja tegevuste kavandamisel oluline käsitleda noori mitmekülgse ja heterogeense grupina. Laiemas kontekstis on võimalik noore eas arvestada järgmist jaotust: 7-11, 12-17, 18-26 eluaastat – just sellistes gruppides esinevad olulisemad sarnasused vajaduste osas. Samas on gruppide sees mitmeid alagruppe, mis võivad põhineda kultuuri-, rahvuse-, soo-, tervise- vm põhisel erisusel. Sellest tulenevalt omandab lõimitud noortepoliitika põhimõte „lähtumine noore tegelikust olukorrast“ erilise tähenduse, tuues esile vajaduse noorte eluolu järjepideva uurimise ja analüüsimise järele.

2.1 Noortepoliitika toimealad

Peamised noortepoliitika toimealad ehk valdkonnad, kus tehakse noortele suunatud ja noorte elu puudutavaid otsuseid on noorsootöö, haridus, tööhõive, tervis, kultuur, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, perepoliitika jt. Käesoleva strateegia kontekstis on oluline tuua välja toimealade üldistatud kirjeldus lähtudes nende otsesest mõjust noorele:

Noorsootöö kui noortepoliitika põhimõtteid ja väärtushinnanguid kujundav valdkond on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.

Hariduspoliitika eesmärk on anda formaalhariduslikud baasteadmised, kutse- ja sotsiaalsed oskused ning valmistada noori ette ühiskonna jätkusuutlikkuse tagamiseks ja ühiskonnas hakkamasaamiseks.

Tööhõivepoliitika eesmärk noorte osas on tööga hõivatuse suurendamine sotsiaalsete ja professionaalsete oskuste tõstmise teel. Tööturg määratleb paljuski noore hariduslikud vajadused ja tööturul stabiilse positsiooni omandamine on olulisim etapp noore iseseisvumisel.

Tervisepoliitika lähtub noorte osas nende tervise edendamisest ja ennast ning teisi kahjustava käitumise ennetamisest. Tervisepoliitika aluseks on rahvastikupoliitika alused, vaimse tervise poliitika alusdokument ning HIV/AIDS ja narkomaania ennetamise riiklikud strateegiad.

Kultuuripoliitika olulisimaid eesmärke noorte osas on noorte kultuurikandjate kujundamine. Noortepoliitika toimib üldises kultuuriruumis. Kultuuridevaheline õppimine on muutunud uueks väljakutseks ja võimaluseks noorte mitte-formaalse hariduse teel.

Sotsiaalpoliitika missiooniks on tagada võrdsed võimalused inimväärseks eluks. Eesmärgiks noortevaldkonnas on noorte ja laste arengukeskkonna parandamine ja õiguste kaitsmine. Oluliseks teemaks on kujunemas ka noorte iseseisvumise toetamine.

Perepoliitika eesmärk noorte osas on parima võimaliku elukvaliteedi ning turvalise elukeskkonna tagamine, sh arvestades olukorraga kui noor on lapsevanem. Perepoliitika ülesandeks on laste ja lastega perede elukvaliteedi parandamine, pere- ja tööelu ühitamise toetamine ja laste kasvatamise väärtustamine. Perepoliitikat reguleerivad laste- ja perepoliitika kontseptsioon, perekonnaseadus, lastekaitse seadus.

Kuriteoennetuspoliitika noortele suunatud meetmete sihiks on turvalisus noorte elukeskkonnas st noorte turvalisuse kaitsmine olustikuliste ja situatsiooniliste ohutegurite vähendamise või kõrvaldamise kaudu ning noorte poolt toime pandavate õigusrikkumiste ennetamine.

Kriminaalpoliitika elluviimisel lähtutakse kriminaalpoliitika arengusuundadest aastani 2010.

Keskkonna valdkond hõlmab tegevusi, mis on suunatud noorte keskkonnateadlikkuse tõstmisele ning säästva ja jätkusuutliku arengu põhimõtete omandamisele. Keskkonnahariduses on oluline osa mitte-formaalsel õppimisel.

Riigikaitse valdkond hõlmab tegevusi, mis on suunatud noortele isamaalise kasvatuse edendamisele ja riigi julgeoleku tagamisele.

Nendes valdkondades on määratletud strateegilised eesmärgid kas juba kehtivates või välja töötatud valdkondlikes strateegiates.

2.2 Eesti noortepoliitika arengusuunad 2006-2013

Noortepoliitika üldeesmärk on tagada noorte osalus otsustusprotsessides ja nende huvide ning vajadustega arvestamine kõigis noortepoliitika toimealades.

1. Noortele suunatud tegevused lähtuvad noorte olukorrast ja nende tegelikest vajadustest.

Arengu tagamiseks on vajalik:

- 1.1. järjepideva süsteemse võrdlusvõimalusi tagava hindamise ja analüüsi olemasolu;
- 1.2. noorsoo-uuringute mahu ja kvaliteedi tõstmine;
- 1.3. uuringutulemuste arvestamine poliitikate kujundamisel.

2. Noored osalevad neid puudutavates otsustusprotsessides ja poliitikate kujundamises.

Arengu tagamiseks on vajalik:

- 2.1. noortega konsulteerimise tagamine kohalikul, maakondlikul ja üle-riigilisel tasandil;
- 2.2. tähelepanu suunamine ja tegevuste kavandamine noorte osalusmotivatsiooni tõstmiseks.

3. Lõimitud noortepoliitika kujundamine, planeerimine ja teostamine toimub erinevate osapoolte koostöös.

Arengu tagamiseks on vajalik:

- 3.1. koostöövõrgustiku loomine kohalikul tasandil;
- 3.2. sidusministeeriumide koostöö tihendamine.

Noortepoliitika arengusuundade elluviimine toimub kõikidel haldustasanditel ja erinevates valdkondades juba olemasolevate arengukavade ja strateegiate täiendamise ning uute väljatöötamise ja rakendamise kaudu.

3. NOORSOOTÖÖ

3.1 Noorsootöö alused

- Noorsootöö on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomine, mis võimaldab neil oma vaba tahte alusel tegutseda väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.
- Noorsootöö subjektiks on 7-26 aastane ühiskonnaliige.
- Noorsootöö eesmärk on luua eeldusi ja toetada noore toimetulekut ühiskonnaliikmena.
- Noorsootöö algab seal, kus on noored oma vaadete, arvamuste ja huvidega.
- Noorsootöö loob noorele tingimused personaalseks (isiksuslikuks) ja sotsiaalseks arenguks läbi uute teadmiste ja oskuste omandamise mitte-formaalse ning informaalsete õppimise keskkonnas.
- Noorsootöö aitab kujundada noore eetilisi tõekspidamisi, kodanikutunnet ja austust teiste kultuuride vastu.
- Noorsootöö aitab noorel õppida iseenda, teiste ja ümbritseva ühiskonna kohta kavandatud ja kavandamata tegevuste kaudu.
- Noorsootöö taotleb noorte kaasatust ühiskonnakorralduses, innustab noori võtma vastutust ja tegema teadlikke otsuseid oma elu, väärtushinnangute ja ühiskonna arengu osas.

3.1.1. Noorsootöö põhimõtted:

- Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.
- Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.
- Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.
- Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.
- Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.
- Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ning võrdse kohtlemise printsiibist.
- Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

3.1.2. Noorsootöö korralduse põhimõtted:

- Noorsootööd pakutakse noortele võimalikult nende elukoha lähedal.
- Noorsootöö peamised korraldajad on kohalikud omavalitsused, noorteühingud ja noorsootööasutused.
- Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ja uute (lisa)väärtuste loomisele suunatud.
- Noorsootöö teostamise keskkond on noorte poolt aktsepteeritav ja soodustab mitte-formaalset ning informaalset õppimist.
- Noorsootöö korraldaja ja noorsootöötaja on aus ning avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
- Mittetulundussektori tahte ja valmisoleku olemasolu korral sõlmib avalik sektor noorsootöö konkreetsete funktsioonide täitmiseks lepingud ning rahastab nende korraldamist kohalike omavalitsuste ja/või riigi kinnitatud rahastamis põhimõtete alusel.
- Noorsootöö struktuur võimaldab noortel osaleda otsustamises, eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse arengukavade koostamises ja noorsootöö rahaliste vahendite planeerimises ja jaotamises.
- Noorsootööd kavandatakse, koordineeritakse ja tehakse erinevatel haldustasanditel erinevate sektorite koostöös.
- Noorsootöö vajab eesmärgipärast planeerimist, regulaarset analüüsi ja hindamist.

- Noorte osalus ja mitteformaalse õppimise kvaliteet on näitajad noorsootöö hindamisel.

3.1.3. Noorsootöö korraldus:

Noorsootööd korraldatakse erinevates institutsioonides ja vormides, kasutades mitmekesiseid meetodeid.

Noorsootöötaja roll ja töömeetodid sõltuvad noorsootöö teostamise kohast, olukorrast, sihtgrupist ning eesmärgist. Need rollid sisaldavad tööd noorega ja noortegruppidega, programmide ja projektide planeerimist ning hindamist, kaastöötajate juhtimist, hoonete ja seadmete haldamist, koostööd teiste valdkondade spetsialistide, vanemate ja huvigruppidega. Huvikoolides tegutsevad erinevate huvialade spetsialistid, kes on täiendavalt omandanud noorsootöölalased teadmised. Üldhariduskoolides töötavad noorsootöötajad – huvijuhid – on keskendunud kas noorsootöö korraldamisele või praktilisele teostamisele sõltuvalt kooli arengukava vajadustest ja tingimustest.

Noorteühendused on noorteühingud ja mitteformaalsed noortegrupid. Noorteühendused tegutsevad põhimõttel, et ühingu eesmärgid ja tegevus on määratletud liikmete ühisotsustega. Noorteühendused tegutsevad ühes või mitmes noorsootöö valdkonnas. Noorteühingutes teostatakse suurem osa noorsootööst vabatahtlikkuse põhimõttel. Oluline tähtsus on noorte osaluskogudel (noorteparlament/ -volikogu), millel puudub juriidiline staatus ning mille koosseisu on valitud või delegeeritud noored. Noortekogu eesmärgiks on osalemine otsustamisprotsessis ja noorte huvide kaitsmine neid puudutavates valdkondades.

Noortekeskuste tegevust korraldavad kohalikud omavalitsused või mittetulundusühingud. Noortekeskused võivad olla erinevad – avatud noortekeskused, teavitamis- ja nõustamiskeskused, noorsootöö keskused jm. Noortekeskustes korraldatakse noorsootööd mitmes noorsootöö valdkonnas (nt info, nõustamine, huvitegevus jt) või keskendutakse ühele kindlale meetodile (nt avatud noorsootöö). Noortekeskused on peamised noorsootöö teostajad.

Huvikoolid tegutsevad noorsootöö formaalsemas osas, pakkudes noortele õppekava alusel huviharidust. Pakutava huvihariduse liike on erinevaid: sport, muusika, kunst, tants, draama, loodus, käsitöö, tehnika jpt. Huvikoolid võivad samuti korraldada avatud noorsootööd, infot, nõustamist.

Üldhariduskoolides ja kutsekoolides teostatav noorsootöö toetab kooli õppekava eesmärkide saavutamist, põhineb tunnivälisel tegevusel ja seda korraldavad kooli huvijuht ehk noorsootöötaja koolis ja kooli õpilasomavalitsus. Noorsootöö sisuks koolis on huvitegevus, erinoorsootöö, noorte osalus, teavitamine jm.

Noortelaagrid tegutsevad äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registrisse kantud isiku või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena, millele on välja antud Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusluba.

Programme ja projekte teostatakse erinevates kohtades ja erinevate struktuuride või isikute poolt. Levinud on mitmesugused noorsoovahetused, üritused, kampaaniad ja aktsioonid projektidena, noorteühingu, noortelaagri, noortekeskuse või huvikooli põhitegevusele suunatud programmid.

3.2 Noorsootöö valdkonnad

Noorsootöö valdkonnad on tegevussuundade kokkuleppeline määratlus/jaotus, mis lihtsustab noorsootöö korraldust ning loob võrdlusvõimalused korralduse hindamiseks.

Erinoorsootöö on riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu;

Noorte huviharidus ja huvitegevus on pikaajaline (huviharidus) või lühiajaline (huvitegevus) süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitud huvialal;

Noorte teavitamine on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava informatsiooni ja teavitamise teenuste tagamine noortele;

Noorte nõustamine on nõustamisteenuste tagamine noortele, võimaldamaks neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid;

Noorsoo-uuringud on noortevaldkonna planeerimiseks ja teostamiseks vajalike süstemaatiliste ja võrreldavate uuringute olemasolu ning noortele suunatud tegevuste põhinemine nendel;

Noorsootöölane koolitus on kvaliteetseks noorsootöökõks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise võimaluste olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine noorsootöö arengu ja tulemuslikkuse soodustamiseks;

Noorte tervistav ja arendav puhkus on noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine tervistava puhkuse ja vaba aja veetmise projektide ning laagrite korralduse kaudu;

Noorte töökasvatus on mitmekesiste meetmete kaudu noorte tööhõivevalmiduse tõstmine ning noorte olukorra parandamine tööturule sisenemisel;

Rahvusvaheline noorsootöö on noortele ja noorsootöötajatele rahvusvahelise koostöö kogemuste ja kultuuridevahelise õppimise võimaluste loomine;

Noorte osalus on noortele osaluseks otsustusprotsessides mitmekesiste võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine.

3.3 Noorsootöö arengusuunad 2006-2013

Lähtudes noortepoliitika alustest, noorsootöö eesmärgist ja põhimõtetest on noorsootöö meetmete kavandamisel 2006-2013 oluline:

- teadvustada vajadust paindliku ja noorte huvidest ning vajadustest lähtuva noorsootöö korralduse järele;
- pöörata kestva tähelepanu noorte osaluse tagamisele noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel;
- teadvustada noorsootöö hindamise tähtsust noorsootöö kvaliteedi tõstmisel.

Noorsootöö järjepidevuse ja jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik tunnustada:

- olulisi saavutusi noorsootöö õigusruumi, struktuuri ja teostusmudelite väljaarendamisel Eestis;
- vabatahtlike, noorteühingute, noortekeskuste jt noorsootööasutuste juhtivat rolli noorsootöö korraldajatenä;
- kohalike omavalitsuste tähtsust noorsootöö korraldajana;
- Eesti Noorteühenduste Liidu rolli organiseerunud noorte esinduskoguna;
- mitteorganiseerunud noorte osaluse tähtsust.

Noorsootöö üldeesmärk aastatel 2006-2013 on tagada noore isiksuse mitmekülgse arengu võimalused läbi noorsootöö mitmekesisuse, kättesaadavuse ja kvaliteedi suurendamise.

Alaeesmärgid:

1. tõsta noorsootöö kvaliteeti ja noorsootöötajate professionaalsust;
2. suurendada noorte kaasatust noorsootöösse ja noorsootöö teenuste kättesaadavust noortele;
3. arendada noorsootöö struktuur ühtseks võrgustikuks;
4. kasutada rohkem noorsootöö võimalusi erinevate eluvaldkondade arendamisel.

Indikaatorid:

Indikaator	Prognoositav tase 2008	2005 ⁶ tase
Noorte (7-26) kaasatus noorsootöös	60%	42%
Noorte osalus noorteühingutes	5%	3%
Noorsootööasutuste (sh ANK, TNK, huvikool) arv suureneb ANK ja TNK osas	500	ca 420
Noortekogud igas maakonnas ja suuremates linnades	20	5

⁶ Kasutatud on 2005. aastal määratletud taset, kuna 2006. aasta andmed puuduvad

3.4 Noorsootöö meetmed

Noorsootöö alaeesmärkide saavutamiseks kavandatakse kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil tegevusi valdkondi läbivate (meetmed 1-6) ja valdkondlike (7-33) meetmete raames.

3.4.1 Valdkondi läbivad meetmed

Meede 1: noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine

Meede 2: noorte osaluse ja kaasatuse suurendamine noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel

Meede 3: noorsootöötajate professionaalseks arenguks tingimuste loomine ja noorsootöötaja kutse väärtustamine

Meede 4: noorsootöö struktuuri jätkusuutlikkuse ja arengu tagamine, sh EL tõukefondide tulemuslik rakendamine

Meede 5: koostöö arendamine noorsootöö valdkondade vahel kõikidel tasanditel ja noorsootöö strateegias sätestatu kajastamine kõikide tasandite arengukavades

Meede 6: kodanikuteadlikkuse ja –kasvatuse suurendamine ning mitmekultuurilisuse väärtustamine.

3.4.2 Valdkondlikud meetmed

Erinoorsootöö

Meede 7: noorte õigusrikkumiste, sh korduvrikkumiste ennetamisele suunatud programmide ja projektide arendamine ja rakendamine

Meede 8: sõltuvus- ja teiste riskikäitumist soodustavate ainete tarbimise ennetamine

Meede 9: probleemkäitumise põhjuste-alase teadlikkuse tõstmine ja sekkumismehhanismide kavandamine ning rakendamine

Noorte huviharidus ja huvitegevus

Meede 10: vähem võimalusi omavatele noortele suunatud huvitegevuse ja huvihariduse kättesaadavuse toetamine

Meede 11: huvikoolide ja huvitegevust pakkuvate institutsioonide arendamine

Meede 12: huvitegevuses ja huvihariduses kasutatavate meetodite ja vahendite mitmekesistamine, sh uute meetodikate arendamine

Noorte teavitamine

Meede 13: noorte infokanalite koostöö arendamine tagamaks info kättesaadavus noortele elukoha läheduses ning noortepärasel vormis

Meede 14: noorte kaasamine noorteinfo kujundamisse ja vahendamisse

Meede 15: noorteinfo kvaliteedi tõstmine

Noorte nõustamine

Meede 16: erinevate nõustamisteenuste koondamine ühtseks võrgustikuks koostöös nõustamise korraldajate ja riiklike suunajatega, so loimitud nõustamismudeli rakendamine nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks

Noorsoo-uuringud

Meede 17: ülevaate saamine noorsootöö valdkonna uuringutest kõikidel tasanditel ja teostatud uuringute kättesaadavuse suurendamine

Meede 18: noorsoo-uuringute regulaarne korraldamine, noorsootöö seire, uuringutulemuste analüüsimine ja tulemustel põhinevate arengusuundade määratlemine ja rakendamine

Noorsootööalane koolitus

Meede 19: noorsootöö-alase hariduse saamise võimaluste tagamine ja laiendamine

Meede 20: noorsootööalase täiendkoolituse arendamine

Meede 21: noorsootöö õppematerjalide ja kirjanduse publitseerimise toetamine

Meede 22: noorsootöötaja kutse omistamise süsteemi väljaarendamine vastavalt kutsestandardile

Noorte tervistav ja arendav puhkus

Meede 23: noorte- ja projektilaagrites tervistava ja arendava puhkuse teenuse kättesaadavuse laiendamine

Meede 24: laagriteenuste kujundamine ja pakkumine lähtuvalt noorte vajadustest

Noorte töökasvatus

Meede 25: töökasvatusmeetodite arendamine ja rakendamine ning töökasvatusalaste võrgustike toetamine

Meede 26: noortele tööõiguslase info kättesaadavuse suurendamine

Rahvusvaheline noorsootöö

Meede 27: soodustada noorte ja noorsootöötajate liikuvust erinevate rahvusvaheliste programmide kaudu

Meede 28: avatuse ja sallivuse suurendamine erinevuste ja mitmekesisuse suhtes noortes ja noortevaldkonnas laiemalt

Meede 29: arendada rahvusvahelist koostööd ennekõike kohalikul tasandil

Noorte osalus

Meede 30: luua võimalusi mitte-organiseerunud noorte esindatuseks riiklikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil

Meede 31: noortekogude loomise ja nende järjepidevuse toetamine toimimispõhimõtete väljatöötamise ja teavitustöö kaudu kohalikele omavalitsustele

Meede 32: noorte osalusmotivatsiooni ja -harjumuse kujundamine

4. STRATEEGIA RAKENDAMINE, SEIRE, JUHTIMINE

4.1. Tulemuslikkuse mõõtmine

Noortepoliitika tulemuslikkuse üldistatud näitajaks on noore elukvaliteet Eestis, selle erinevad osad. Erinevates eluvaldkondades (haridus, tööhõive, elutingimused, majanduslik heaolu jpm) on võimalik välja tuua noorte vanusegrupi hetkeolukorra näitajad, olukorra parandamisele suunatud meetmed ja nende tulemuslikkuse indikaatorid valdkondliku eesmärgi suhtes.

Noortepoliitika, selle tulemuslikkuse ja tõhususe hindamiseks ei ole Eestis loodud kõikehõlmavat süsteemi. Käesoleva strateegia esimeseks meetmeks on hindamist võimaldava, laiapõhjalise ning ülevaatliku hindamissüsteemi väljatöötamine, mis sisaldab kvaliteedistandardeid, kvaliteedi indikaatoreid ja hindamise mehhanisme. Strateegia rakendamisel on võimalik alustada noore elukvaliteedi kriteeriumide, indikaatorite ning nende arengu koordineeritud regulaarse monitooringuga.

Ka noorsootöö kvaliteedi ja tulemuslikkuse osas on hetkel võimalik välja tuua vaid noorsootöö korralduse ja struktuuri toimimisega seotud tulemusnäitajad. Eriti keeruliseks muudab indikaatorite seadmise noorsootöös valdkonna protsessipõhine iseloom. Noore eluvaldkonnad, aga ka omandatavad teadmised, oskused ja vilumused, mille osas noorsootöö olulist või põhilist rolli mängib, vajavad samuti alles määratlemist. Noorsootöö kvaliteedi defineerimise ja selle näitajate identifitseerimisega seonduv tegevussuund on käesoleva strateegia meetmete hulgas.

Strateegia tulemuslikkuse näitajate seadmisel on eelöeldust lähtudes kasutatud peaasjalikult tulemusseisundi kirjeldust ning võimalusel ka peamiselt struktuurilaseid arvindikaatoreid. Tulemusnäitajad aastateks 2006-2007:

Valdkonna noorsootöö struktuurid ja kvaliteet tulemusnäitaja: suureneb noorte kaasatus noorsootöös; suureneb noorte osalus kogude arv; on olemas noorsootöö kvaliteedi hindamismudel; tegutsevad noorsootöötajate kutseühingud.

Valdkonna erinoorsootöö tulemusnäitaja: toimib alaealiste komisjonide võrgustik; alaealiste komisjonide toetatud programmide ja projektide arv; riskikäitumist ennetavate koolitusprojektides osalejate arv; ennetusega tegelevate institutsioonide võrgustiku sh noorelt-noorele koolitused liikmete arv; alaealiste komisjonide võrgustiku liikmete jt noortega tegutsevate spetsialistide koolitused probleemkäitumise põhjustest ja ennetusvõimalustest.

Valdkonna noorte huviharidus ja huvitegevus tulemusnäitaja: suureneb huvihariduse kättesaadavus noortele; areneb huvikoolide infrastruktuur ning uueneb varustus; tõuseb huvikoolide tegevuse ühtlustatus.

Valdkonna noorte teavitamine tulemusnäitaja: suureneb noorteinfo teenuste olemasolu ja kättesaadavus.

Valdkonna noorte nõustamine tulemusnäitaja: nõustamisteenuseid osutatakse vastavalt nõustamismudelile, st noorele on nõustamisteenuste korraldus mõistetav ja kergesti ligipääsetav.

Valdkonna noorsoo-uuringud tulemusnäitaja: noortele suunatud tegevused põhinevad uuringutel; areneb uurijate võrgustik.

Valdkonna noorsootöölane koolitus tulemusnäitaja: Eesti Noorsootöö Keskus on kutset omistav organ; on alustatud noorsootöötaja kutse omistamist välja töötatud paindlike ja mitmekesiste võimaluste alusel vastavalt kutsestandardile.

Valdkonna noorte tervistav ja arendav puhkus tulemusnäitaja: noorte- ja projektlagriteenuse kättesaadavus suureneb; on kehtestatud noortelaagrite järelevalve kord.

Valdkonna noorte töökasvatus tulemusnäitaja: tegutseb töökasvatusalane võrgustik; toimivad töövaldkonna ja töökasvatuse valdkonna koostöömehhanismid; tööõiguslastest koolitustest on võtnud osa vähemalt 1000 noort; internetis tegutseb tööõigusalane infokeskkond noortele.

Valdkonna rahvusvaheline noorsootöö tulemusnäitaja: toimub koostöö rahvusvahelistes organisatsioonides ja riikide vahel.

Valdkonna noorte osalus tulemusnäitaja: on välja antud metoodiline materjal, mis tutvustab noorte osaluse võimalusi omavalitsuses; igas maakonnas tegutseb noortekogu; on korraldatud noorte osalust teadvustav kampaania.

Haridus- ja Teadusministeerium esitab iga aastas aprilliks Vabariigi Valitsusele aruande strateegia täitmise, strateegias ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta.

4.2. Rakendamine

Strateegia rakendamise aluseks on rakendusplaani lisas 5.

Strateegia rakendamisse kaasatakse järgmisi huvitatud isikuid ja asutusi kohalikul, maakondlikul ja üleriigilisel tasandil: noorsootöö korraldajad, ametnikud, noorsootöötajad, noored ning nende esindusühingud ja –asutused; noorsootööasutused ja nende ühendused.

Strateegia rakendamise eest vastutavaks ministeeriumiks on Haridus- ja Teadusministeerium.

4.3 Maksumuse prognoos 2006-2013

Strateegia maksumuse prognoos põhineb riigieelarve strateegial, 2007. a. riigieelarve taotlusel ning vastavalt vajadusele taotletakse täiendavaid vahendeid riigieelarvest ja välisvahenditest.

tuh kr

Valdkond	2006	2007	2008	2009	2010-2013	Allikas
Noorsootöö struktuurid ja kvaliteet	17 048	26 215	43 515	54 515	261 000	RE + täiendavad vahendid + välisvahendid
Erinoorsootöö	2 870	5 730	6 830	6 830	34 000	RE + täiendavad vahendid
Noorte huviharidus ja huvitegevus	7 709	177 301	161 000	161 000	644 000	RE + täiendavad vahendid
Noorte teavitamine	5 707	5 310	12 630	12 630	50 520	RE + täiendavad vahendid
Noorte nõustamine	0	29 500	30 500	59 500	240 000	RE + täiendavad vahendid + välisvahendid
Noorsoo-uuringud	1 490	600	1 200	2 000	8 000	RE + täiendavad vahendid
Noorsootööalane koolitus	750	1 254	4 254	4 254	21 010	RE + täiendavad vahendid
Noorte tervistav ja arendav puhkus	15 617	15 617	17 334	17 334	69 320	Hasartmängu maksu vahenditest
Noorte töökasvatus	628	730	730	730	3 200	RE + täiendavad vahendid
Rahvusvaheline noorsootöö	190	90	160	160	640	RE + täiendavad vahendid
Noorte osalus	5 587	9 450	9 450	9 450	37 800	RE + täiendavad vahendid
KOKKU:	57 596	271 797	287 603	328 403	1 369 490	
						KOKKU: 2 314 889
Välisabi üldmahust	4 038	14 250	29 500	40 500	207 000	
Täiendatavate vahendite lisataotlus üldmahust		203 330	219 530	248 530		

RE – riigieelarve

LISAD

Lisa 1: Strateegias kasutatavad mõisted

Avatud noorsootöö meetod – meetod noorsootöös, mis

- on avatud noorele seadmata tingimusi tema töekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele;
- kaasab noori tegevuste algatamisse ja arendamisse;
- võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal seades esikohale noore omaalgatuse arendamise;
- loob tingimused mitte-formaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks läbi tegevuse ja suhtlemise.

Avatud noortekeskus – noorsootöö asutus, mis tegutseb kasutades avatud noorsootöö meetodit, kus vabatahtlikkuse alusel võivad käia kõik noored ja mis on ümbruse noorsootöö korraldamise keskus (Allikas: Eesti Noorsootöö Kontseptsioon)

Formaalharidus(süsteem) - hierarhiliselt struktureeritud haridussüsteem lasteaiast ülikoolini/kõrgkoolini; riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt ning materiaalselt tagatud haridus; eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus, millele on regulaarne fikseeritud kestvus ja õppekava, mis on astmete ja hinnete tasandite kronoloogilise järgnevuse alusel hierarhiliselt struktureeritud, millel on vastuvõtu tingimused ja formaalne registreerimine, mida viiakse läbi selleks rajatud haridusasutustes kasutades ettemääratud pedagoogilist organisatsiooni, mahtu, meetodeid ja õpetamise/õppimise materjale. Sellega kaasneb aktepteeritud kraadi, diplomi või tunnistuse omistamine. (Allikas: Elukestva õppe strateegia 2005-2008)

Informaalne haridus – hõlmab igasugust õppimist, mis tuleneb igapäevastest tegevustest tööl, perekonnas või vabal ajal; ei ole struktureeritud (õpieesmärkide, õpiaja või õppematerjalide mõistes) ja ei lõppe tavaliselt tunnistuse saamisega; võib olla kavatsuslik, kuid enamasti on tegemist ettekatsemata õppimisega. (Allikas: Elukestva õppe strateegia 2005-2008)

Meetmed – abinõud eesmärkide saavutamiseks, tegevuste kogumid strateegiliste eesmärkide saavutamiseks, sh programmid, suuremad projektid, strateegilised investeeringud. Meetmed grupeeritakse tegevusvaldkondade kaupa.

Mitteformaalne haridus(süsteem) - organiseeritud õppetegevus kindlatele huvigruppidele kindlate programmide alusel, mille koostavad vastavad asjatundjad kas ühiskonna vajadustest või tellija soovidest lähtuvalt; ametlikud kursused ja/või õppused, mis toimuvad väljaspool formaalset haridussüsteemi, kuid on organiseeritud formaalsete organisatsioonide poolt - näiteks täiskasvanute koolituskeskused, avatud ülikoolid, kõrg- ja/või kutsekoolide juurde loodud täiskasvanute koolitusosakonnad jm.; eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus, mis toimub institutsionaalsel foonil, kuid ei täida ühte või enamat formaalhariduse definitsioonis nimetatud tingimustest, see võib toimuda nii haridusasutuses kui ka väljaspool ning sellest võivad osa saada kõik inimesed sõltumata vanusest. (Allikas: Elukestva õppe strateegia 2005-2008)

Noor – 7-26 aastane füüsiline isik. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorsootöö – noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorsootöö valdkond – noorsootöö teenuste grupp, mis põhineb institutsionaalsel, sisulisel ja/või vormilisel sarnasusel.

Noorsootööasutus – Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus, kohaliku omavalitsuse asutus või eraõigusliku juriidilise isiku asutus, mille põhitegevuseks on noorsootöö korraldamine. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorte teavitamis- ja nõustamiskeskus – noorteinfot koguv, töötlev ja levitav ning teavitamist, nõustamist ja uuringuid piirkondlikult koordineeriv noorsootöö põhimõtetel töötav asutus.

Noorte osalus – noorte inimeste aktiivne või passiivne sekkumine ühiskonna protsessidesse, nende mõju ühiskonnas vastuvõetavatele otsustele. Aktiivne osalus – noored ise teevad ja pakuvad otsuseid, passiivne osalus – osaletakse ühiskonna poolt pakutavates tegevustes.

Noorteinfo – info, mis muudab ühiskonnaalase info noortele, kes seda otsivad, kättesaadavaks, võimaldades teha neil teatud otsuseid või toimida mingi teguviisi järgi. Noorteinfo eesmärgiks on suurendada valikuvõimalusi, mis oleksid noortele kättesaadavad, pakudes avalikust elust otsest või kaudset teavet ja võimaldab noortel lihtsamini teha iseseisvaid valikuid oma elu korraldamisel

Noortekogu – noorte osaluskogu (noorteparlament/ -volikogu), millel puudub juriidiline staatus ning mille koosseisu on valitud või delegeeritud noored. Noortekogu eesmärgiks on võimaldada noortel osaleda otsustamisprotsessis ja kaitsta oma huvisid neid puudutavates valdkondades

Noortelaager – tegutseb äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registrisse kantud isiku või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutusena, millele on välja antud Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusluba vastavalt Noorsootöö seaduse §-le 10. Noortelaager vastab järgmistele tingimustele:
1) ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva;
2) laager tegutseb aastas üle 60 päeva. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noortepoliitika – noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemine erinevates eluvaldkondades

Noortepoliitika toimealad – noore elu erinevaid aspekte puudutav valdkond, mille kaudu noortepoliitika teostub

Noorteprogramm – noorsootöö valdkonda kuuluv tegevuskava, mille realiseerimiseks koostatakse konkreetsed projektid ja mille kestus on rohkem kui üks aasta. (Allikas: noorsootöö seadus)

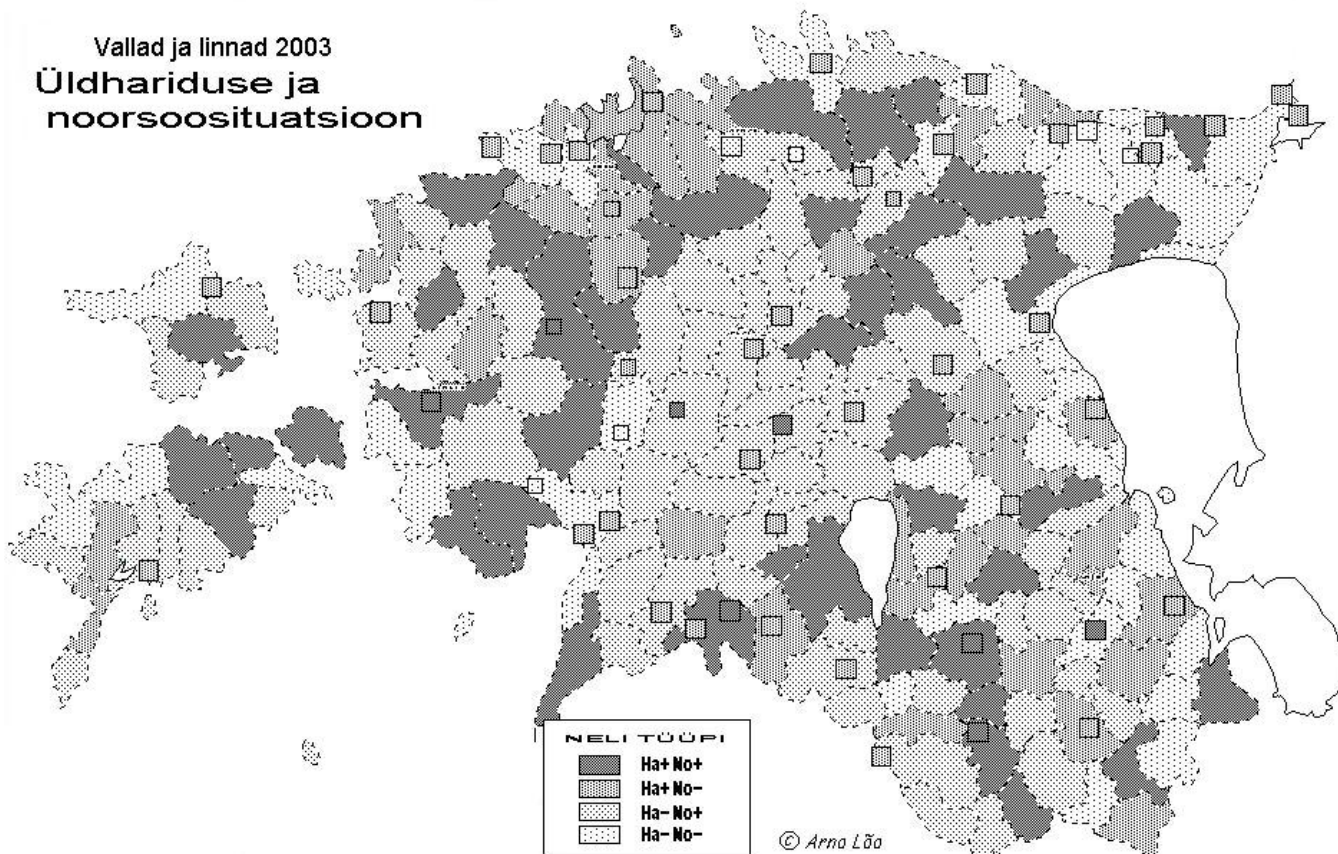
Noorteprojekt – noorsootöö valdkonda kuuluv tegevusplaan koos eelarvega, mis teenib noorsootöö eesmärgi ning mille kestus on kuni üks aasta. (Allikas: noorsootöö seadus)

Noorteühing – mittetulundusühing või juriidilist staatust mitteomav ühendus, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored ja mille eesmärgiks on noorsootöö korraldamine ja läbiviimine. Riigieelarvelist aastatoetust saavad noorteühingud, mis on kantud Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteühingute registrisse. (Allikas: noorsootöö seadus)

Projektilaager – laager, mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas mitte üle 60 päeva. (Allikas: noorsootöö seadus)

Lisa 2: Üldhariduse ja noorsoosituatsioon

Vallad ja linnad 2003 Üldhariduse ja noorsoosituatsioon

Maaelu Arengu Instituut 2005

Ha+No+

Nii koolialise kohaliku noorsoo kui üldhariduskoolide õpilaste tihedus on keskmisest kõrgem

Ha+No-

Koolialise kohaliku noorsoo suhteline tihedus on keskmisest madalam, aga üldhariduskoolide õpilaskonna tihedus on keskmisest kõrgem

Ha-No+

Koolialise kohaliku noorsoo suhteline tihedus on keskmisest kõrgem, aga üldhariduskoolide õpilaskonna tihedus on keskmisest madalam

Ha-No-

Nii koolialise kohaliku noorsoo kui üldhariduskoolide õpilaste tihedus on keskmisest madalam

Lisa 3: Noorsootöö valdkondade 2005. aasta hetkeseisu analüüsid

Huvialaharidus

S – tugevused	W - nõrkused
<p>On olemas õigusregulatsioon ja valdkonna tegevust toetavad dokumendid, sh huvialakooli seadus; on olemas uuringud; huvialaharidus- tunnustati ja toetati finantsiliselt üldhariduskoolide, muusikapedagooge, orkestrijuhte, huvialakoolide noorsootöö projekte, EMKL tegevust; hästitoimiv huvialakoolijuhtide täiendkoolitus, muusika ja kunstierialade pedagoogide täiendkoolitus, stabiilselt viiakse läbi loomeerialade tasemekontrolli õpilasüritusi-konkursse, näitusi; on olemas koostööstruktuur (HTM, ENTK, KM, KKM) ja nõuandev komisjon huvialahariduse ümarlaud; valdkonna arendustegevuse ja sisulise koostöö suunajateks ja koostööpartneriteks on MTÜ-d, liidud, seltsid; on olemas kvalifitseeritud pedagoogiline kaader; on olemas laialdane huvialakoolide/keskuste võrk ja täiendavaid võimalusi pakkuvad erahuvialakoolid, klubid, stuudiod ning andmebaas koolituslubade näol ja osaline statistiline materjal; huvialakoolidel on pikaajaline traditsioon, tuntus ja toetus lastevanemate poolt; toimib laialdane huvialahariduse andmine projektidepõhiselt.</p>	<p>Riiklikul tasandil vähene tähelepanu noorsootööle s.h. huvialaharidusele; huvialahariduse alafinantseerimine; valdadevaheline arveldus on meelevaldne ja plaanipäratu; huvialahariduse töö korralduses vajavad KOV-id riiklikke prioriteetide suundi ja rakenduslikke seadusi, mis suunaks mitmekülgselt huvialahariduse kättesaadavusele; KOV ei taga sageli stabiilsust, kättesaadavust, mitmekesisust, geograafilist võrdsust ja õppekvaliteeti; pedagoogilise kaadri tasustamine on erinevates KOV erinev (80 % pedagoogidest on tasustatud üldhariduspedagoogidest madalamalt); mitmekülgsede uuringute puudumine (näit. huvialahariduse osatähtsus inimese kujunemisel, toimetulekul, kutseala valikul); laialdane töö projektipõhiselt on finantsilise ebastabiilsuse pärast kaootiline ning ei taga järjepidevust; õppevahendite uuendamiseks ja uute erialade sisseviimiseks vajatakse finantse; KOV vähene informeeritus huvialahariduse ja huvitegevuse eesmärkidest; järelevalve kohustuse ja võimaluste puudumine erahuvialahariduse õppesüsteemides.</p>
O – võimalused	T - ohud
<p>Rahvusliku kokkuleppe saavutamise (valitsus-rahvas) järjepidevuse tagamiseks ja valdkonna arengu saavutamiseks; uue huvikooli seaduse ja rakenduslike standardite vastuvõtmine; uuringute tulemustele põhineva riigitoetuse põhimõtte väljatöötamine; statistilise ülevaate omamine; mitmekülgsede uuringute tellimine ja levitamine kohalikesse omavalitsustesse, meediasse huvialahariduse väärtustamiseks; pedagoogilise kaadri ja huvijuhtide võrdne tasustamine üldhariduskooli pedagoogidega; üldhariduskoolides huvialahariduse tegevuse laiendamine ja mitmekesistamine; huvialakoolide/ keskuste koostöö arendamine üldhariduskoolides (metoodiline töö, ruumide</p>	<p>Poliitiline ja majanduslik ebastabiilsus; KOV prioriteetideks ei ole huvialahariduse areng; valdkonna mitmekülgsus ja struktuuride paljusus ei võimalda võrdselt aladele arendava ja uue metoodilise materjali valmimist ja kättesaadavust; huvialaharidus kui formaalsem osa noorsootööst kaotab kvaliteetse kaadri alafinantseerimise tõttu; projektipõhine töö ei taga järjepidevust.</p>

kasutamine, ühisüritused); huvialakoolides õppe korraldamine individuaalsetest võimetest lähtuvalt; pedagoogilise kaadri arenev koostöö ja ajakohane käsitlus.	
--	--

Info noorte kohta ja noortele ning nõustamine ja uuringud

S – tugevused	W – nõrkused
Valdkonnas on palju tegijaid; infomesside olemasolu; ümarlaua olemasolu; riiklik rahastamine; noorsootöö teavituskanaalid (NT infoleht Aken, Rajaleidja, NIP, kodulehed); viide seaduses noorteinfo korraldamisest; võrgustikutöö kogemus (u 5 a); TNK võrgustik; sihtrühma määratletus; nõudluse olemasolu ja selle suurenemine	Info vahetamine on kaootiline ja killustatud; valdkonna koordineerimatus (sh. koostöö Sotsiaalministeeriumiga – sidususe puudumine); erialase väljaõppe ja kvalifikatsiooni omistamise süsteemi puudumine; valdkonna alarahastatus (töötajad, noored – raha noore kohta); otsustajate teadlikkuse vähesus; kvaliteedikriteeriumite puudumine (TNK); segadused terminites, sh teenuste standardid
O – võimalused	T – ohud
Valdkonna osapoolte ja institutsioonide ühised tööplaanid (osapoolte koostöö, sh ka regionaalsel tasandil); noorte infoportaali NIP arendamine, kodulehed, messid; erinevate rahastamiskanalite kasutamine ja selle teadvustamine (sh erasektor, EL fondid); spetsialistide koolitamine; uuringute koondamine ja uuringute algatamise koordineerimine; teenuste kättesaadavuse arendamine (uued meetodid – infobuss, õpilaselt õpilasele, töö koolidega jm.); noorte kaasamine; kvaliteedi- ja motivatsioonisüsteemi arendamine; valdkonna eesmärkide määratlemine ja sisu piiritlemine ja kaardistamine	Noorte arvu vähenemine -> rahastamise vähenemine; osapoolte omavaheline konkurents; infomüra; riikliku rahastamise ebastabiilsus (pidurdab arengut); planeerimise lühiajalisus

Noorsootöölane koolitus, täiend- ja ümberõpe

S – tugevused	W - nõrkused
Noorsootöölase rakenduskõrghariduse omandamise võimalus; Akrediteeritud õppekavad Viljandi Kultuuriakadeemias ja Tallinna Pedagoogilises Seminaris; koolitatakse laagrikasvatajaid ja -juhatajaid; olemas on noorsootöölase koolituse valdkonna uuring ja kinnitatud noorsootöötaja kutsestandard, koos käib koolituse valdkonna ümarlaud.	Puudub valdkonna tippspetsialistide ettevalmistus ja magistriõpe; koolitatud noorsootöötajate liiga väike hulk; puudub riiklik õppesüsteem/ -korraldus valdkonnas, mis võimaldaks piisavalt koolitada spetsialiste või tagaks kvaliteetsed õpivõimalused juba töötavatele inimestele;; noorsootöö-alase õppekirjanduse vähesus.
O – võimalused	T – ohud

<p>Riikliku pikaajalise õpetusstrateegia väljatöötamine ja ellurakendamine valdkonnas; lisaeriala sisseviimine ülikoolides kõrghariduse baasil; koolituse valdkonda tunduvalt suurema raharessursi suunamine, rahastamissüsteemi loomine; rakendusliku magistriõppe avamine – see lahendaks mitmeid probleeme: kõrgkoolis kujuneb noorsootöö-alane „kompetentsikeskus“, kus suudetakse koolitada tippspetsialiste, õppejõudude ja koolitajate järelkasvu ning korraldada rakenduslikke uuringuid noorsootöö valdkonna arendamiseks; erinevate noorsootöö valdkondade kohta käivate õppematerjalide tõlkimine ja kirjastamine; paremate diplomitööde kirjastamine ja rahaline toetamine; uuringu läbiviimine.</p>	<p>Valdkonna näiline lihtsus, valdkonda tõeliselt tundvate spetsialistide vähesus riigis ja sellest tulenev tööalane ülekoormatus; on oht unustada, et noorsootööalane koolitus peaks lähtuma Eesti sotsiaalsest ja kultuurilisest keskkonnast. Mujal Euroopas toimivad noorsootöö ja noorsootöö koolituse mudeleid ei tohiks kriitikameeleta ja seniseid olemasolevaid struktuure arvestamata kopeerida; noorsootöötajate tagasihoidlikud palgad võivad mõne aja pärast kahandada huvi selle ala vastu. Koolitused ja kursused on kallid; kõrgkoolide alarahastamine – tase langeb, kõrgkoolid ei jõua nõudlusega sammu pidada ja koolitavad töövõraid noorsootöötajaid.</p>
--	---

Noorte tervistav ja arendav puhkus

<p>S – tugevused</p> <p>Olemas korralik õigusregulatsioon - Noorsootöö seadus ja sellega kaasnevad rakendusaktid; hästitoimiv noortelaagrite juhtide ja kasvatajate koolitussüsteem; toimiv noortelaagrite võrgustik ja laagribaaside olemasolu; koolitatud ja motiveeritud noortelaagrite juhtide ja kasvatajate kaader; olemas stabiilne koordinatsiooni- ja koostööstruktuur (HTM, ENTK); tegutseb Laagrijuhtide Nõukoda; valdkonnas on läbi viidud 3 uuringut; olemas Noortelaagri korraldaja käsiraamat; õppurspordil on tugev haldussuutlik organisatsioon MTÜ-de näol ja inimressurss tegusate tegijate näol; läbi koondprojekti "Noorte tervistav puhkus " on saanud igal aastal keskel läbi 30 000 noort võimaluse tervistavaks ja arendavaks puhkuseks; õppurspordis ligi 30 000 noort haaratud õppekavavälise spordiga.</p>	<p>W – nõrkused</p> <p>Riiklikul tasandil vähene tähelepanu noorsootööle; noorsootöö alafinantseerimine; valdkonna ebastabiilne rahaline toetamine (suuresti HMNi vahenditest); tehniliselt vananenud programmilise tegevuse baas noortelaagrites; olemasoleva vaba aja teenuse kõrge hind; kohaliku omavalitsuse vähene informeeritus noorsootöö olemusest; kohaliku omavalitsuse poolt nõrk järelevalve ja haldamisprotsess laste mänguväljakute osas.</p>
<p>O - võimalused</p> <p>Noorsootööalase informatsiooni laiapõhjaline levitamine ja noorsootöö propageerimine; noorte tervistava ja arendava puhkuse valdkonda finantseerida kui programmi läbi riigieelarve; noortelaagrites tõsta tuusikute dotatsiooni, riiklik toetus spordirajatiste väljaehitamiseks ja renoveerimiseks - ka stabiilselt tegutsevates noortelaagrites; vaba</p>	<p>T - ohud</p> <p>Poliitiline ja majanduslik ebastabiilsus; riigi jätkusuutlikkus on ohtu seatud puuduliku noorsootööalase poliitika tõttu; sihtgrupi arvu vähenemine, samas riskigrupi kuuluvate noorte arvu suurenemine; laagribaaside ja spordirajatiste müük ja järelejäanud baasides hindade tõus; organiseeritud tegevuse vähenemine ja kohati puudumine -</p>

aja teenuste hinna korrigeerimine	tulemuseks kuritegevuse suurenemine noorte seas.
-----------------------------------	--

Noorte töökasvatus

S – tugevused	W – nõrkused
KOV uuringust selgub, et valdkond on vajalik. On toodud välja konkreetset ülesanded: tegeleda enam vabatahtliku tegevusega kui ühe areneva ja konkurentsivõimet suurendava meetodiga ja Euroopa Komisjoni noortepoliitika Valge Raamatu põhimõttega. Töökasvatusel on rahalised vahendid, millega valdkonda arendada.	Erinevate terminite ja meetodite rohkus on töökasvatuse valdkonna määratluses tekitanud vastakaid arvamusi. Valdkond on piiritlemata. Erinevate arutelude käigus on selgunud, et noorte töökasvatus ei ole otseselt tööhõive. Töökasvatuse valdkonna eesmärk on eelkõige valmistada noort ette tööhõiveks ehk parandada tema sotsiaalseid oskusi.

Rahvusvaheline noorsootöö

S – tugevused	W – nõrkused
Olemas rahvusvahelise noorsootöö alusdokumendid (kontseptsioon, arengukava), millest saame lähtuda valdkonna arendamisel (vajadused jms); traditsioonidega noorsootöölased riiklikud koostööprotokollid; rahvusvahelise noorsootöö valdkonnas on olemas "tegijad"; olemas tunnustatud (ka rahvusvaheliselt) rahvusvahelised organisatsioonid; Eesti on esindatud põhilistes rv noorsootöö struktuurides ja organisatsioonides (Eryica, EYCA, Eurodesk, EL haridusprogrammid, Euroopa Nõukogu, Läänemeremaade koostöö, jt); olemas rahvusvahelist noorsootööd toetavad programmid (sh YOUTH programmi, Põhjamaade Min Nõukogu); on olemas noortele rahvusvahelisel tasandil lisavõimalusi pakkuvad noorteühendused (nt AIESEC Estonia praktikaprogrammid); toimub noorsootöölane rv koostöö riigi, maakondade, kohalike omavalitsuste ja MTÜ tasandil; olemas akrediteeritud õppekava noorsootöötajate ettevalmistuseks (sisaldab rahvusvahelise noorsootöö õppeainet); olemas rv koolitusbaas (koolituspakkumised (siseriiklikud, rv), organisatsioonid ja koolitajad); Eesti noorsootööl on rahvusvaheliselt hea maine	Puudub valdkonna ühine visioon ja üldeesmärk; koordineeritud koostöö puudumine erinevate olemasolevate osapoolte vahel; rahvusvahelise noorsootöö vähene integreeritus teiste valdkondadega (rahvusvaheline noorsootöö peab olema iga organisatsiooni ja valdkonna loomulik osa); puudulik ülevaade rahvusvahelise noorsootöölase koostööst maakondades ja kohalikes omavalitsustes; puudulik piirkondlik teavitamine rv noorsootööst (TNK ja ANK võrgustik ei toimi); Eesti ei ole kvaliteetselt esindatud osades rv noortepoliitika struktuurides; noorsootöötajate vähene huvi rahvusvahelise noorsootöö kasutamiseks kohaliku noortepoliitika arendamiseks; rahvusvahelist noorsootööd vaadeldakse kui "väljaspool Eestit" toimuvat – ei osata ega taheta rakendada välismaal õpitut Eestis; rv noorsootöösse suhtutakse kui luksusesse, halb maine osade noorsootöötajate hulgas; vähesed võimalused KOV tasandil (nii rahalised kui ka väliskontaktide osas); ei ole piisavalt "tegijaid" KOV tasandil rahvusvahelise noorsootöö valdkonna koordineerijaid; rahvusvahelised organisatsioonid Eestis ei tee omavahel koostööd ja riik ei tunnusta piisavalt rahvusvaheliselt tunnustatud organisatsioone; noorsootööd tegevate organisatsioonide

	vähesed rahalised võimalused põhikulude katmiseks. (3 – sektori organisatsioonid); heade ideede puudus; madal keeleoskus; puudulik koolitus; vanuseline piirang (7 – 15. ja 25-30. (kes on samuti aktiivsed noorsootöös osalejad) aastastele noortele ei ole väga palju võimalusi, et korraldada rahvusvahelisi noorsoovahetusi); vähesed võimalused formaalselt organiseerimata noorte gruppidele (st seltsingutele); madalad kodanikuoskused MTÜ tasandil.
O – võimalused	T – ohud
Tihedam koostöö koolidega (sh haridusprogrammide tutvustamine), tutvustamiseks rahvusvahelisi võimalusi koolinoortele; 7 – 15.a. noored – oluline roll kohalikel omavalitsustel, et jagada rohkem infot vastavate programmide ja rahvusvaheliste organisatsioonide kohta; rahvusvaheliste organisatsioonide tunnustamine riiklikul tasandil ja rahvusvaheliste organisatsioonide omavaheline koostöö (infovahetus, ümarlauad vms); statistika (ülevaade maakondade ja kohalike omavalitsuste rahvusvahelisest koostööst teiste riikidega; ülevaade rahvusvaheliste (noorsootöö alaste) organisatsioonide esindustest Eestis; YOUTH programmi jätkumine (aastatel 2007 – 2013); palju rahvusvahelisi programme (seoses Eesti EL liitumisega) tuleb juurde (osa kaob või ühineb); Eestis on olemas EURODESK võrgustik, mille kaudu on võimalik leida informatsiooni rahastamise kohta; koostöö organisatsioonide vahel, kes pakuvad sarnast informatsiooni (rahastamine jms); kasutada ühiseid infoallikaid rahvusvahelise teabe levitamisel Ülemineku ühiskonna kogemuste ülekandmine lähivälismaale (ida-suunaline naabrusspoliitika).	Rahvusvahelise noorsootöö valdkonda ei mainita eraldi seisva valdkonnana noorsootöö alusdokumentides, kaob ära võimalus omada statistilist informatsiooni; vähene integreeritus teiste valdkondadega, rahvusvaheline noorsootöö valdkond tegeleb ainult toetavate tegevustega; noorteühenduste katusorganisatsiooni esindatuse nõrgenemine (või ära jäämine); noorsootöö organisatsioonid tegelevad peamiselt põhikulude rahastuse leidmisega ja saa tegeleda organisatsiooni tegevuse arendamisega (sh rv noorsootöö); rv tegevusesse suhtutakse kui reisimisse ja luksusesse; võetakse plaani, kui kohalikul tasandil on „kõik“ korras.

Lisa 4: Noortepoliitika toimealade eesmärgid ja meetmed*

Väljavõtted hetkel kehtivatest riiklikest strateegiatest toimealade lõikes

1. Haridus

Tasemehariduse valdavaks sihtgrupiks on noored, allpool on toodud peamised suunad haridusvaldkonna arengus.

Eestikeelse õppe kvaliteedi ja paindlikkuse tõstmine, võrdsete võimaluste loomine võimetele ja huvidele vastavaks elukestvaks õppeks ning noorsootöö kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine (Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava „TARK ja TEGUS RAHVAS“ 2007-2010).

Õppe kvaliteet sõltub paljuski õppetingimustest. Nii jätkatakse õppeasutuste (kutseõppeasutuste, rakenduskõrgkoolide, ülikoolide, hariduslike erivajadustega laste koolide) õppekeskkonna kaasajastamist, investeerides vajalikul hulgal kõigi jätkusuutlike õppeasutuste kindlustamisse kvaliteetsete kaasaja nõuetele ja lähituleviku vajadustele vastavate õppebaaside, õpikeskkondade, õppeinfrastruktuuri ja õppevahenditega. Hariduse paindlikkuse ja elukestva õppe võimaluste suurendamiseks luuakse ulatuslik täiskasvanute tööalase täiend- ja ümberõppe süsteem, mis võimaldab kõigil soovijatel õppes osaleda. Eelkõige toetatakse koolitust, mis on suunatud uute tehnoloogiate kasutuselevõtule, aga ka muid teadmispõhist majandust toetavaid koolitusi. Töötatakse välja ja rakendatakse varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise süsteem. Seotuna õppekavaarendusega arendatakse edasi pädevustepõhist kvalifikatsioonisüsteemi ning selle seost Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga. Toetatakse õppejõudude, õpetajate ja täiskasvanute koolitajate enesearenduse võimalusi ja ametialast arengut, pakkudes erialaseid, pedagoogilisi, andragoogilisi ja IT-alaseid koolitusi. Hariduse kvaliteedi parandamiseks ja paindlikkuse suurendamiseks arendatakse terviklikke teavitus- ja nõustamissüsteeme, mis hõlmaksid õpi- ja kutsenõustamist ning karjääriteenuseid ja hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õppurite nõustamist. Jätakuvalt toetatakse õppurite haridussüsteemis hoidmist soodustavate paindlike õppevõimaluste ja -vormide loomist mis arvestavad õppurite individuaalsust ja hariduslike erivajadusi, samuti toetatakse õppurite liikumist haridustasemete ja – liikide vahel või nende taaskaasamist, kes on õpingud katkestanud. Jätkatakse õppekavaarendust kõigil haridustasemetel; sealhulgas toetatakse õpetajakoolituse ning kutse- ja kõrghariduslike õppekavade kujundamist pädevuspõhisteks ning kutsestandarditele vastavaiks. Õppe kvaliteedi säilitamiseks ja arendamiseks toetatakse õppeasutuste rahvusvahelist koostööd ning õppurite ja õppejõudude liikuvust. Investeeritakse kõigi haridustasemete õppele võrdse ligipääsu ja õppekvaliteedi nõudeid arvestavate rahastamismudelite ja kvaliteedihindamissüsteemide edasiarendamisse ja rakendamisse. Arendatakse hariduse infosüsteeme ja toetatakse adekvaatsete haridusotsustuste tegemiseks vajaliku haridusuuringute programmi väljatöötamist ning rakendamist.

2. Tööhõive

Valitsuse prioriteet noorte tööhõives

Vabariigi Valitsus on seadnud 2006. aastaks eesmärgi saavutada noorte tööpuuduse langus 16 protsendile (võrreldes 21% seisuga 2003.a)

Noortele tööhõivealase abi osutamine tööturumeetmete kontseptsioonis

- Teenuseid osutatakse individuaalse lähenemise põhimõttel – klient saab just sellist abi või teenust, mida ta tööle saamiseks kõige enam vajab
- Teenuse saamise vajaduse efektiivsemaks ja kliendi vajadustest lähtuvaks määratlemiseks rakendatakse juhtumikorralduse põhimõtet
- Juhtumikorralduse peamiseks ülesandeks on inimese seostamine tema vajadustele vastavate teenuste ja toetuste ning muude ressurssidega, eesmärgiga pakkuda paremini suunatud individuaalsetest vajadustest lähtuvat abi
- 2005. aastal võetakse tööle noortele ja nende probleemide lahendamisele spetsialiseerunud juhtumikorraldajad

Noortele suunatud teenused

- Teenuste pakkumisel lähtutakse kliendi vajadustest ning enamik teenuseid ei ole seega riskigruppispetsiifilised
- Eelkõige noorte vajadusi silmas pidades on välja töötatud tööpraktika teenus
- Varem võis tööpraktikat pakkuda osana koolitusest, edaspidi osutub võimalikuks pakkuda ainult tööpraktika teenust, mis on vajalik noortele, kellel on küll omandatud eriala, kuid puudub vastaval erialal töötamise kogemus.
- Pikka aega töötä ning mitteaktiivsed olnud noored saavad osaleda tööharjutuses, mis aitab kaasa tööharjumuse väljakujundamisele ning tööga kaasneva vastutusega kohanemisele

Tööhõive programm 2005-2006

Tööhõive suurendamine, pikaajalise töötuse vältimine ja riskigruppidesse kuuluvate isikute tööelust väljatõrjumise ennetamine (pikaajalised töötud; noored; vanemaealised; noored emad jne.).

- 1) Riskirühmadesse kuuluvatele isikutele aktiivsetes tööturumeetmetes osalemise võimaldamine ja uute tööturuteenuste juurutamine;
- 2) Aktiivsete tööturumeetmete pakkumine riskirühmadesse kuuluvatele isikutele

Tõsta töötajate teadlikkust sobiva kutse- ja õppevaliku tegemisel ja teha kutse- ja õppevalikut toetav teave töötajale kättesaadavaks

3. Tervis

Rahvastikupoliitika aluste elluviimise meede „Tervise edendamine ja haiguste ennetamine“ sisaldab mh eesmärki: vähendada vaimse tervise probleemidest ja psühhoaktiivsete ainete tarvitamisest tulenevat psüühika- ja käitumishäirete esinemissagedust. Tegevustena on kavas terviseteadlike hoiakute kujundamine ühiskonnas, noorte jaoks vabaaja veetmise võimaluste suurendamine; spordirajatiste arendamine jpm. (*Rahvastikupoliitika aluste elluviimise strateegia 2005-2008*)

Eesti vaimse tervise poliitika alusdokumendis on sätestatud põhieesmärgina elanikkonna teavitamine, vaimse tervise alane edendus- ja ennetustöö. Alameesmärkidest käsitlevad otseselt noori järgmised:

- 1) algama peab laste emotsionaalse, sotsiaalse, kognitiivse ja psühholoogilise arengu toetamine. Jätkuma peab tugiõpilaste liikumine;
- 2) oluline on turvalise elukeskkonna kujundamine, sh laste vaba aja ja huvialadega seotud tegevuste toetamine ning uute võimaluste loomine kui ka laste vajadustega arvestav keskkond. (*Eesti vaimse tervise poliitika alusdokument, Sotsiaalministeerium, Poliitikauuringute Keskus Praxis*)

HIV/AIDSi ennetamiseks on põhieesmärkide seas:

- 1) oluliselt on suurenenud HIV/AIDSi ja teiste sugulisel teel levivate haiguste ennetusalane teadlikkus noorte hulgas;
- 2) tõenduspõhiste ennetusmeetmetega on vähendatud HIV-iga nakatumist riskirühmadesse kuuluvate isikute hulgas;
- 3) tagatud on nõustamine ja HIV-testimine kõigile soovijatele (Eesti riiklik HIV ja AIDSi strateegia aastateks 2006-2015)

Narkomaania esmase preventsiiooni meetmete hulgas on vahetult noortele suunatud muuhulgas järgmised:

- 1) sotsiaalsete toimetulekuoskuste õpetamine üld-, eri- ja kutsekoolides, laste turvakodudes, õpilas- ja noortekodudes ja kasvatus-eritingimusi vajavate õpilaste koolides;
- 2) vaba aja veetmise vajaduste hindamine ja uute vaba aja veetmise võimaluste loomine vastavalt hindamise tulemustele;
- 3) koostöös kohalike omavalitsuste ja lastevanematega laste ning noorte vaba aja veetmise võimaluste edasiarendamine, eesmärgiga haarata huvitegevusse võimalikult palju osalejaid;
- 4) laste, noorte ja nende pereliikmete kaasamine ennetustöösse;
- 5) objektiivse sõltuvusprobleemide alase informatsiooni edastamine kõikidele elanikkonna gruppidele, sealhulgas põhikooli, gümnaasiumi, kutsekoolide, erikoolide õpilastele ja õpetajatele, üliõpilastele, lasteaia kasvatajatele, tervishoiu- ja sotsiaaltöötajatele ning lapsevanematele kasutades selleks erinevaid sihtgruppidele sobivaid infokanaleid. *(Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012)*

4. Kultuur

Rahvuskaaslaste programmi (2004-2008), mis on suunatud väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi elavatele eestlastele, kaudu korraldatakse Eestis igasuvist eesti keele ja meele laagrit 10-15aastastele lastele. Laager pakub keelepraktikat, võimalust külastada Eestis elavaid sugulasi ja tutvuda Eestiga. Lisaks on keelepraktika- ja kontaktlaagrid 16-21 aastastele noortele. Laagri mõju: noored saavad tutvuda õppimisvõimalustega Eestis, kohtuda eakaaslastega, ka nendega, kes selle programmi raames juba Eestis õpivad (igal aastal 10 üliõpilast Eesti kõrgkoolides).

Riiklikus programmis „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007” on põhitähelepanu suunatud eelkõige noortele. Toetatakse muukeelsete koolide õpilasomavalitsusi ja noorteühinguid läbi koolituse nende liidritele. See võimaldab neil koolide tegevuses rohkem kaasa rääkida. Noorte koostööd toetatakse eesmärgiga tihendada noortevahelisi suhteid ja kontakte, ühtlustada noorte mõttemaailma.

Väljaspool Eestit elavatele rahvuskaaslastele on kavandatud laste suvised eesti keele ja meele laagrid Eestis ning noorte (16-21) suvised info- ja kultuurilaagrid Eestis. *(Rahvuskaaslaste programm)*

Eestis elavate erinevate rahvuste integratsiooni põhieesmärkide hulgas on ka eesmärk toetada muukeelsete koolide õpilasomavalitsusi ja noorteühinguid ja edendada noorte omavahelist koostööd.

(Riiklik programm „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007”)

Kultuuriministerium peab prioriteediks laste ja noorte sporti oma olulise mõju tõttu nende arengule ja kasvatus- ja AUSA Mängu vaimus. Kultuuriministeriumi eesmärgiks spordi osas on Elanikkonnal on paremad võimalused liikumisharrastusega tegelemiseks. Selle saavutamiseks toetatakse noortesporti arengut.

(Kultuuriministeeriumi strateegiline arengukava 2007-2010)

5. Kriminaalpoliitika

Kriminaalpoliitika arengusuundades on sotsiaalsete ennetusmeetmete hulgas püstitatud järgmised eesmärgid:

1) eelkõige on oht marginaliseeruda inimestel, kelle sotsiaalsed sidemed on nõrgad, seega tuleb soodustada riskirühmadesse kuuluvate inimeste ja muulaste integratsiooni. Selleks tuleb sotsiaal-, haridus-, pere-, noorte-, kultuuri-, kiriku-, majandus-, integratsiooni- ja muu poliitika kujundamisel ning elluviimisel arvestada ja suurendada neis valdkondades rakendatavate abinõude kui sotsiaalsete ennetusmeetmete tähtsust.

2) uimastite kuritarvitamisest inimesele ja ühiskonnale tekkiva kahju vähendamiseks on vaja vähendada narkootikumide pakkumist ja nõudlust ning välja töötada sõltlastele ravi- ning rehabilitatsioonisüsteem;

3) haridusasutuste ülesanne on arendada laste teadmiste kõrval senisest rohkem nende vaimseid ja sotsiaalseid võimeid, et neist kasvaksid oma tegude eest eetilisel vastutavad täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed;

4) oluline on välja töötada süsteem, mis võimaldab lapse kasvukeskkonnas puudusi märgata ja kõrvaldada võimalikult vara;

5) välja on vaja töötada abinõud, mis aitavad vältida põhikoolist õpilaste väljalangemist.

(Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010)

6. Sotsiaalvaldkond

Eesti perepoliitika tegevussuundade dokumendis on eraldi tähelepanu all lastega pered ning pere- ja tööelu ühitamise võimalused. Eesmärkidena on välja toodud:

1) vanemaks ja perekaks olemise ettevalmistamine vastavate programmide ja nõustamisteenuste vahendusel;

2) kõigile lastele võimaluste loomine ea- ja võimetekohaseks hariduse omandamiseks ning huvitegevuseks; lastekultuuri edendamine ja toetamine;

3) peredele kvaliteetsete, soodsate ja vajadustekohaste võimaluste loomine laste päevahoiuks laste- ja haridusasutustes (lasteaed, päevakeskus, mängukool, kooli pikapäevarühm, huviringid jt.) või kodus (pereabiilise, lapsehoidja või muude teenuste kasutamise võimaldamine);

4) laste kasvatamise tõttu tööelust kõrvale jäänud vanemate tööturule naasmise toetamine, luues neile täiend- ja ümberõppevõimalusi koostöös tööandjate ja ametiühingutega.

(Eesti laste- ja perepoliitika kontseptsioon)

Laste õiguste tagamise strateegia eesmärgiks on ÜRO Lapse õiguste konventsioonis ja selle lisaprotokollides kajastatud põhimõtete rakendamine sellisel viisil, et kõigi Eestis elavate laste põhi- ja erivajadused oleksid perekonna, kogukonna ja keskkonna toetusel tagatud. Konkreetsete eesmärkidena on muuhulgas nimetatud:

1) igale lapsele on tagatud heaolu ja arenemise võimalus läbi perekeskse lähenemise ning intersektoraalse ja süsteemse koostöövõrgustiku arendamise;

2) igale lapsele on tagatud võrdsed võimalused juurdepääsuks võimetekohasele ja kvaliteetsele haridusele;

3) iga last toetatakse parema tervise ning vaimse, emotsionaalse ja füüsilise heaolu saavutamisel;

4) igale lapsele on tagatud võimalused ja tingimused arendavaks tegevuseks väljaspool perekonda, tasemeõpet ja tööd.

(Lapse õiguste tagamise strateegia)

Eesti lastekaitse kontseptsioonis on teiste hulgas järgmised eesmärgid:

- 1) noorteorganisatsioonide toimimise tagamine läbi noortepoliitika aluste ja toetuse riigi eelarvest;
- 2) õpilaste- ja noorteesinduste rolli määratlemine ja korra määratlemine, kuidas noored on kaasatud neid puudutavates otsustes kaasa rääkimisel;
- 3) õppetoetuste rakendamise vajadus kutsekoolide ja gümnaasiumide õpilastele;
- 4) õppekasvatuseprotsessi läbivaatamine, et lapsed ei oleks liialt ülekoormatud koolivälise õppega;
- 5) õpilasmavalitsuse kaasamine koolikeskkonna hindamisel ja õpilasekeskseks kujundamisel;
- 6) õppekava maht peab arvestama lapse õigusega vabale ajale;
- 7) huvitegevuse rahastamine nii üldhariduskoolides kui ka huvikoolides peab võimaldama ka vähekindlustatud laste osavõttu huvitegevusest;
- 8) noorsootöö kvaliteet ja kättesaadavus peavad olema tagatud riiklike strateegiate ja teiste seaduslike alusdokumentide ning rakenduskavadega;
- 9) ehitada elukohtade lähedale laste spordi- ja mänguväljakud;
- 10) luua võimalused füüsiliselt vähemarenenud ja sportimisest kõrvalejäänud lastele liikumisrühmades osalemiseks;
- 11) tõsta oluliselt laste liikumisharrastusele suunatud riiklikku toetust, eriti laste sportlikuks koolivaheaja sisustamiseks;
- 12) kindlustada aastaringne süsteemne laste terviseuuring, mis tagaks tervisehäirete avastamise võimalikult varajases staadiumis.
(Lastekaitse kontseptsioon)

*numeratsioon ei tulene viidatud alusdokumentides olevast

Lisa 5: Rakendusplaan 2006-2007

Valdkond: Noorsootöö struktuurid ja kvaliteet								
Eesmärk: noorsootöö struktuuride jätkusuutlikkuse toetamine ning noorsootöö kvaliteedi arendamine								
Tulemusnäitaja: Suureneb noorte kaasatus noorsootöös; suureneb noorte osaluskogude arv; on olemas noorsootöö kvaliteedi hindamismudel; tegutsevad noorsootöötajate kutseühingud								
Meede	Tegevus	Algus	Lõpptähtaeg	Teostaja	Vastutaja	Maksumus		Allikas
						2 006	2007	
Meede 1: noorsootöö kvaliteedi hindamissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine	noorsootöö kvaliteedihindamise süsteemi väljatöötamine ja rakendamine	sept.06	dets.07	HTM	HTM	65 000	300 000	HTM tegevuskulud
Meede 2: noorte osaluse ja kaasatuse suurendamine noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel	noorte otsustamisprotsessides osaluse- alase teadlikkuse tõstmine, sh meetoodilise materjali ettevalmistamise kaudu	jaan.07	dets.07	ENTK	HTM	0	200 000	ENTK tegevuskulud
Meede 3: noorsootöötajate professionaalseks arenguks tingimuste loomine ja noorsootöötaja kutse väärtustamine	Toetatakse kutseühingute arengut	jaan.06	dets.07	HTM	HTM	0	200 000	HTM tegevuskulud
	Käivitatud on tunnustusüritus noorsootöötajatele	nov.06	dets.07	HTM	HTM	85 000	115 000	HTM tegevuskulud

Meede 4: noorsootöö struktuuri jätkusuutlikkuse ja arengu tagamine, sh EL tõukefondide tulemuslik rakendamine	struktuuride arendamine (Eesti Noorsootöö Keskus, SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo, avatud noortekeskused, teavitamis- ja nõustamiskeskused, huvikoolid, alaealiste komisjonid, noorteühingud jne)	jaan.06	dets.07	HTM	HTM	16 898 782	22 900 286	RE 2006, 2007 ning välisabi ERF
Meede 5: koostöö arendamine noorsootöö valdkondade vahel kõikidel tasanditel ja noorsootöö strateegias sätestatu kajastamine kõikide tasandite arengukavades	strateegia põhimõtete tutvustamine ning rakendamine	jaan.07	dets.07	HTM	HTM	0	2 125 000	Välisabi ESF
	ESFi kaasfinantseerimine	jan.07	dets.07	HTM	HTM	0	375 000	RE 2007
Valdkond: Erinoorsootöö								
Eesmärk: riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine								
Tulemusnäitaja: toimib alaealiste komisjonide võrgustik; alaealiste komisjonide toetatud programmide ja projektide arv; riskikäitumist ennetavate koostööprojektides osalejate arv; ennetusega tegelevate institutsioonide võrgustiku sh noorelt-noorele koolitused liikmete arv; alaealiste komisjonide võrgustiku liikmete jt noortega tegelevate spetsialistide koolitused probleemkäitumise põhjustest ja ennetusvõimalustest.								

Meede 7: noorte õigusrikkumiste, sh korduvrikkumiste ennetamisele suunatud programmide ja projektide arendamine ja rakendamine	Alaealiste komisjonide võrgustiku koostöö ja tulemuslikkuse arendamine ning noorte õigusrikkumisi ennetavate meetmete (sh. programmide ja projektide toetamine) rakendamine	jaan.06	dets.07	ENTK, HTM, MV, AEK	HTM	2 870 000	5 200 000	RE 2006, 2007 ning 2007 lisataotlus 2 330 000
Meede 8: sõltuvus- ja teiste riskikäitumist soodustavate ainete tarbimise ennetamine	noortele suunatud tervisliku eluviisi propageerimine, sh noortelt noortele koolituse toetamine (HIV leviku ennetusprojektid, sõltuvusainete tarbimise vähendamisele suunatud tegevused jne)	jaan.07	dets.07	HTM	HTM	0	400 000	2007 RE
Meede 9: probleemkäitumise põhjuste-alase teadlikkuse tõstmine ja sekkumismehhanismide kavandamine ning rakendamine	Alaealiste komisjonide arengukavade väljatöötamine ja rakendamise toetamine sekkumismehhanismide paremaks planeerimiseks	jaan.07	dets.07	ENTK	HTM	0	130 000	ENTK tegevuskulud
Valdkond: Noorte huviharidus ja huvitegevus								
Eesmärk: on toetatud valitud huvialaga süsteemselt ja juhendatud tegelemist süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks								
Tulemusnäitaja: suureneb huvihariduse kättesaadavus noortele; areneb huvikoolide infrastruktuur ning uueneb varustus; tõuseb huvikoolide tegevuse ühtlustatus								

Meede 10: Vähem võimalusi omavatele noortele suunatud huvitegevuse ja huvihariduse kättesaadavuse toetamine	Toetatakse vähem võimalusi omavate noorte huviharidust	jaan.06	dets.07	ELPL	HTM	850 000	987 000	HTM tegevuskulud
Meede 11: Huvikoolide ja huvitegevust pakkuvate institutsioonide arendamine	Toetused huvikoolidele põhivara soetamiseks ja renoveerimiseks	mai.06	dets.06	HTM	HTM	2 150 000	10 000 000	2006 RE ja 2007 lisataotlus 10 000 000
	X noorte laulu- ja tantsupeo ettevalmistuse ja läbiviimise toetamine	jaan.06	dets.07	Laulu- ja Tantsupeo SA	HTM	900 000	16 000 000	HTM tegevuskulud 2006 ja 2007 lisataotlus 16 000 000
	Noortesporti toetamine	jaan.06	dets.07	EKSL, EKKSL, EASL	HTM	2 064 000	2 064 000	RE 2006,2007
	Baltimaade üliõpilaste XV laulu- ja tantsupeo Gaudeamus korraldamise toetamine	jaan.06	dets.06	ENTK	HTM	1 700 000	0	HTM tegevuskulud
	Huvikoolide näidisõppekavade väljatöötamine	okt.06	okt.07	ENTK	HTM	45 000	100 000	ENTK tegevuskulud
	Huvikooli seaduse rakendamine - infopäevad, esitlused, trükised jm	jaan.07	sept.07	ENTK	HTM	0	150 000	ENTK tegevuskulud

	Lähtuvalt huvikooli seadusest alustatakse EHISe-põhist huvikoolide riiklikku rahastamist, sh huvikoolide põhivarade soetamist.	sept.07	dets.07	HTM	HTM	0	148 000 000	2007.a. eelarve lisataotlus
Valdkond: Noorte teavitamine								
Eesmärk: noortele on tagatud aja- ja asjakohane, kvaliteetne ning kättesaadav informatsioon ja teavitamise teenused								
Tulemusnäitaja: suureneb noortefoteenuste olemasolu ja kättesaadavus								
Meede 13: noorte infokanalite koostöö arendamine tagamaks info kättesaadavus noortele elukoha läheduses ning noortepärasel vormis	Teavitamis- ja nõustamiskeskuste arendamine	jaan.06	dets.07	MV/ TNK	HTM	4 682 000	4 680 000	RE 2006,2007 ning HTM tegevuskulud
	Noorteinfo arendamine ja noorsootöö-alase teadlikkuse tõstmine (Eesti Noorteportaal, Eurodesk Eesti, Noortepäev, Infoleht AKEN)	jaan.06	dets.07	EEL, ENL	HTM	450 000	630 000	HTM tegevuskulud
	Karjäärikonverentside korraldamine	jaan.06	dets.06	MTÜ BGC Grupp	HTM	145 000	0	HTM tegevuskulud
Meede 15: noorteinfo kvaliteedi tõstmine	Teavitamis- ja nõustamiskeskuste töötajate täiendkoolitused	juuni.06	dets.06	ENTK	HTM	430 000	0	HTM tegevuskulud
Valdkond: Noorte nõustamine								
Eesmärk: noortele on tagatud nõustamisteenused, mis võimaldavad neil langetada nende elu puudutavaid otsuseid								
Tulemusnäitaja: nõustamisteenuseid osutatakse vastavalt nõustamismudelile, st noorele on nõustamisteenuste korraldus mõistetav ja kergesti ligipääsetav								

Meede 16: erinevate nõustamisteenuste koondamine ühtseks võrgustikuks koostöös nõustamise korraldajate ja riiklike suunajatega, so loimitud nõustamismudeli rakendamine nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks	Lõimitud nõustamismudeli väljatöötamine ja rakendamine	jaan.07	dets.07	HTM, TNK	HTM	0	29 125 000	2007 RE lisataotlus ning välisabi ESF
nõustamise korraldajate ja riiklike suunajatega, so loimitud nõustamismudeli rakendamine nõustamisteenuste kättesaadavuse suurendamiseks	ESFi kaasfinantseerimine	jaan.07	dets.07	HTM	HTM	0	375 000	2007 RE
Valdkond: Noorsoo-uuringud								
Eesmärk: olemas on noortevaldkonna planeerimiseks ja teostamiseks vajalikud süstemaatiliselt teostatud ja võrreldavad uuringud								
Tulemusnäitaja: noortele suunatud tegevused põhinevad uuringutel; areneb uurijate võrgustik								
Meede 17: ülevaate saamine noorsootöö valdkonna uuringutest kõikidel tasanditel ja teostatud uuringute kättesaadavuse suurendamine; uuringutulemustel põhinevate arengusuundade määratlemine ja rakendamine	Noorsoo-uuringute infobaasi loomine; uuringutulemuste esitlemine ja levitamine; teadlikkuse tõstmine uuringutulemuste järelduste kasutamisest noortele suunatud poliitikate kujundamisel ja rakendamisel; noorsoouuringute osapoolte ja uurijate võrgustikutöö	juuni.06	dets.07	ENI	HTM	290 000	600 000	HTM tegevuskulud

Meede 18: noorsoouuringute regulaarne korraldamine, uuringutulemuste analüüsimine ning noorsootöö monitoorimine	baas- ja operatiivuuringu korraldamine; noorte olukorrast ülevaate koostamine, noorsootöö hindamissüsteemi raames noorsootöö valdkondade regulaarne analüüs noorsootöö seisundi ja arenguvajaduste määratlemiseks	jaan.06	dets.06	HTM	HTM	1 200 000	0	HTM tegevuskulud
Valdkond: Noorsootöölane koolitus								
Eesmärk: kvaliteetseks noorsootöoks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise võimaluste olemasolu, kättesaadavus ja kvaliteet on tagatud noorsootöö arengu ja tulemuslikkuse soodustamiseks								
Tulemusnäitaja: Eesti Noorsootöö Keskus on kutset omistav organ; on alustatud noorsootöötaja kutse omistamist välja töötatud paindlike ja mitmekesiste võimaluste alusel vastavalt kutsestandardile								
Meede 19: Noorsootöö- alase hariduse saamise võimaluste tagamine ja laiendamine	Õppekavade viimine noorsootöötaja kutsestandardiga vastavusse.	jaan.07	dets.07	TÜ VKA/NK; TPS	HTM	0	100 000	ENTK tegevuskulud
Meede 21: Noorsootöö õppematerjalide ja kirjanduse väljatöötamise ja publitseerimise toetamine	Koolitusmaterjalide tõlkimine, trükkimine ja levik	nov.06	dets.07	ENTK	HTM	350 000	255 000	HTM 2006 tegevuskulud ja ENTK 2007 tegevuskulud
Meede 22: Noorsootöötaja kutse omistamise süsteemi väljaarendamine	Kutset omistava organi käivitamine ja väljaarendamine	okt.06	dets.07	ENTK	HTM	200 000	474 258	HTM 2006 tegevuskulud ja ENTK 2007 tegevuskulud

vastavalt kutsestandardile	Varasemate õpingute ja töökogemuste arvestamise süsteemi väljatöötamine kutse omistamiseks	okt.06	dets.07	HTM	HTM	0	175 000	HTM 2006 tegevuskulud ja ENTK 2007 tegevuskulud
	Kutsestandardi ja kutse omistamise alase informatsiooni levitamine	nov.06	dets.07	ENTK		200 000	250 000	HTM 2006 tegevuskulud ja ENTK 2007 tegevuskulud
Valdkond: Noorte tervistav ja arendav puhkus								
Eesmärk: noortele tervistavaks ja arendavaks tegevuseks võimaluste tagamine								
Indikaator: noorte- ja projektlagriteenuse kättesaadavus suureneb; on kehtestatud noortelaagrite järelvalve kord								
Meede 23: Noorte- ja projektlagrites tervistava ja arendava puhkuse teenuse kättesaadavuse laiendamine	noorte tervistava puhkuse toetamine noorte- ja projektlagrites	jaan.07	dets.07	ENTK	HTM	15 617 000	15 617 000	HMN vahenditest
Meede 24: Laagriteenuste kujundamine ja pakkumine lähtuvalt noorte vajadustest	järelvalvekorra väljatöötamine, kehtestamine ning rakendamine	jaan.06	dets.07	HTM	HTM	0	10 000	HTM tegevuskulud
Valdkond: Noorte töökasvatus								
Eesmärk: noorte tööhõivevalmiduse suurendamine								
Tulemusnäitaja: tegutseb töökasvatusalane võrgustik; toimivad töövaldkonna ja töökasvatuse valdkonna koostöömehhanismid; tööigusalastest koolitustest on võtnud osa vähemalt 1000 noort; internetis tegutseb tööigusalane infokeskkond noortele.								

Meede 25: töökasvatuse meetodite arendamine ja rakendamine ning töökasvatuse võrgustike toetamine	töökasvatuse koostöövõrgustike arendamine ning toetamine	jaan.07	dets.07	ENTK	HTM	0	160 000	ENTK tegevuskulud
Meede 26: Noortele tööigusalase info kättesaadavuse suurendamine	noorte tööigusalase teabe kättesaadavuse tagamine sh interneti teel	jaan.06	dets.06	ENTK	HTM	68 000	0	ENTK tegevuskulud
	noorte tööigusalase koolituse toetamine	jaan.07	dets.07	HTM	HTM	560 000	560 000	HTM tegevuskulud
Valdkond: Rahvusvaheline noorsootöö								
Eesmärk: noortele ja noorsootöötajatele on loodud rahvusvahelise koostöö kogemuste saamise ja kultuuridevahelise õppimise võimalused								
Tulemusnäitaja: toimub koostöö rahvusvahelistes organisatsioonides ja riikide vahel								
Meede 27: soodustada noorte ja noorsootöötajate liikuvust erinevate rahvusvaheliste programmide kaudu	noorsootöö rahvusvaheliste suhete arendamine (Euroopa Nõukogu Noortefond, Läänemere maade noortevaldkonna koostöövõrgustik)	jaan.06	dets.07	HTM	HTM	90 000	90 000	RE 2006,2007
Meede 28: avatuse ja sallivuse suurendamine erinevuste ja mitmekesisuse suhtes noortes ja noortevaldkonnas laiemalt	Kõik erinevad-kõik võrdsed kampaania Eestis	juuni.06	juuni.07	ENTK	HTM	100 000	0	HTM tegevuskulud
Valdkond: Noorte osalus								
Eesmärk: noortele osaluseks otsustusprotsessides võimaluste loomine ja osalusmotivatsiooni arendamine								

Tulemusnäitaja: on välja antud metoodiline materjal, mis tutvustab noorte osaluse võimalusi omavalitsuses; igas maakonnas tegutseb noortekogu; on korraldatud noorte osalust teadvustav kampaania.								
Meede 31: Noortekogude loomise ja nende järjepidevuse toetamine toimispõhimõtete väljatöötamise ja teavitustöö kaudu kohalikele omavalitsustele	osaluskogude tegevuse toetamine	jaan.06	dets.07	ENTK, MV	HTM	450 000	450 000	HTM 2006 tegevuskulud ja ENTK 2007 tegevuskulud
	teavituskampaania korraldamine KOVIDele osaluse tähtsusest	nov.06	dets.07	ENTK, HTM	HTM	150 000	0	HTM tegevuskulud
Meede 32: Noorte osalusmotivatsiooni ja -harjumuse kujundamine	toimub parimate praktikate tutvustus	nov.06	dets.07	HTM	HTM	87 000	0	HTM tegevuskulud
	soodustatakse noorteühingute arengut ning kampaania abil propageeritakse noorte osalust kõikjal kus noored asuvad, sh kodus, koolis, noorteühingus	jaan.06	dets.07	HTM	HTM	4 900 000	9 000 000	RE 2006, 2007 ning RE 2007 Üldhariduse valdkond
RAKENDUSPLAANI KOGUMAKSUMUS						57 596 782	271 797 544	

Rakendusplaanis ei kajastu hasartmängumaksu kogusumma noortevaldkonna lõikes, kuna hasartmängumaksu vahendeid kasutatakse kõigi, sh noorsootöö valdkondade finantseerimisel vastavalt laekuvatele projektidele; noortevaldkonna vahendite osakaal hasartmängu maksu vahendites ei ole määratletud.

Lühendite selgitused:

AEK – alaealiste komisjonid

EASL – Eesti Akadeemiline Spordiliit
EEL – Eesti Euroopa Liikumine
EKKSL – Eesti Kutsekoolispordi Liit
EKSL – Eesti Koolispordi Liit
ELPL – Eesti Lasterikaste Perede Liit
ENI – Eesti Noorsoo Instituut
ENL – Eesti Noorteühenduste Liit
ENTK – Eesti Noorsootöö Keskus
ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF – Euroopa Sotsiaalfond
HTM – Haridus- ja Teadusministeerium
MEIS – Mitte-Eestlaste Integratsiooni SA
MV – maavalitsused
NO – noorteosakond
RE – riigieelarve
TNK – teavitamis- ja nõustamiskeskused
TPS – Tallinna Pedagoogiline Seminar
TÜ VKA/NK – Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Tartu Ülikooli Narva Kolledž